

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomi

NSOSTK14

2017

Sanna Kankaanpää

KASVATUSYHTEISTYÖ MONIKULTTUURISESSA ORMINKUJAN PÄIVÄKODISSA

– henkilökunnan ja maahanmuuttajavanhempien
näkemyksiä

Sanna Kankaanpää

KASVATUSYHTEISTYÖ MONIKULTTUURISESSA ORMINKUJAN PÄIVÄKODISSA

- henkilökunnan ja maahanmuuttajavanhempien näkemyksiä

Tutkimuksen tarkoitus oli kuvata Orminkujan päiväkodin kasvatusyhteistyön nykykäytäntöjä ja kartoittaa henkilökunnan ja maahanmuuttajavanhempien näkemyksiä ja kokemuksia kasvatusyhteistyöstä monikulttuurisessa päiväkodissa.

Tarve tutkimukselle nousi päiväkodin arjesta, jossa oli törmätty monenlaisiin haasteisiin, jotka liittyivät usein perheiden erilaiseen kulttuuriin ja yhteisen kielen puutteeseen. Tutkimuksen avulla haluttiin koota vanhempien ja henkilökunnan näkemyksiä haasteista, nostaa esiin molempien osapuolten toiveita ja löytää mahdollisesti myös uusia näkökulmia ja ideoita kasvatusyhteistyöhön ja vanhempien osallisuuden lisäämiseen. Tutkimuksen tuloksia on tarkoitus käyttää apuna Orminkujan päiväkodin kasvatusyhteistyön käytäntöjen kehittämisessä.

Tutkimuksen teoriaosuudessa tarkasteltiin kulttuurienvälisessä vuorovaikutuksessa huomioitavia asioita, interkulttuurista kompetenssia, ekologista ja ekokulttuurista teoriaa kasvatusyhteistyön taustalla, sekä kasvatusyhteistyön periaatteita ja käytäntöjä. Kvalitatiivisen tutkimuksen tutkimusmenetelminä käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua ja avoimia kyselyitä.

Tulosten mukaan Orminkujan päiväkodin maahanmuuttajavanhemmat ja henkilökunta pitivät luottamusta, avointa kommunikointia, kuulumisten vaihtoa ja tiedon jakamista tärkeänä onnistuneen yhteistyön kannalta kaikissa kasvatusyhteistyön vaiheissa ja käytännöissä. Pitkään Suomessa asuneet vanhemmat eivät kokeneet erilaista kieltä ja kulttuuria yhteistyön haasteiksi samalla tavalla kuin henkilökunta, mutta suomen kieltä heikommin osaavat vanhemmat kokivat kommunikoinnin välillä vaikeaksi. Vanhemmat olivat tyytyväisiä kasvatusyhteistyöhön eivätkä he esittäneet juurikaan kehittämistarpeita.

ASIASANAT:

monikulttuurisuus, interkulttuurinen kompetenssi, ekokulttuurinen teoria, varhaiskasvatus, kasvatusyhteistyö

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Social Services

9.4.2017 | 51 + 9

Sanna Kankaanpää

EDUCATIONAL CO-OPERATION AT A MULTICULTURAL ORMINKUJA DAY CARE CENTRE

- Day Care Staff and Immigrant Parents' Views

The purpose of this study was to describe current practices of educational co-operation at Orminkuja Day Care Centre and to survey immigrant parents and staff's views and experiences of educational co-operation at a multicultural day care centre.

The need for this study arose out of the everyday life at the centre, where they had encountered various challenges often having to do with cultural differences between families and the lack of common language. This study aimed at determining parents and staff's views of any challenges, bringing up any wishes of both parties, and possibly finding also new points of views and ideas for educational co-operation and increasing parents' participation. The findings of this study will be used in the development of educational co-operation at Orminkuja Day Care Centre.

The theory section of this study examined issues that should be taken into account within interaction between different cultures. In addition, principles and practices of educational co-operation, intercultural competence, ecological and eco-cultural theories in the background of educational co-operation were viewed in the theory section. Semi-structured theme interview and open-answer-questionnaires were used as research tools in this qualitative study.

The results show that the immigrant parents and the staff of Orminkuja Day Care Centre considered trust, open communication, exchanging news, and giving information as important factors in successful co-operation, in every phase and every practice of educational co-operation. The parents who had lived in Finland for a long time did not feel that different language and culture were challenges as the day care staff felt. However, parents with weaker Finnish language skills experienced that communication was difficult at times. Parents were pleased with the educational co-operation and they presented barely any need for development.

KEYWORDS:

multiculturalism, intercultural competence, eco-cultural theory, early childhood education, educational co-operation

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 ERI KULTTUUREISTA TULEVIEN KOHTAAMINEN	7
2.1 Kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä	7
2.2 Kulttuurien välinen viestintä ja interkulttuurinen kompetenssi	9
2.3 Maahanmuuttajat Suomessa ja Turussa	11
3 KASVATUSYHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA	13
3.1 Ekologinen ja ekokulttuurinen teoria kasvatusyhteistyön perustana	13
3.2 Yhteistyöstä kasvatuskumppanuuteen ja kasvatusyhteistyöhön	15
3.3 Kasvatusyhteistyötä ohjaavat periaatteet	17
3.4 Yhteistyön tärkeät käytännöt ja kriittiset kohdat	19
3.5 Kasvatusyhteistyö maahanmuuttajaperheiden kanssa	20
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	26
4.1 Tutkimuksen aihe, tavoite ja tutkimustehtävät	26
4.2 Tutkimusmenetelmät	29
4.3 Aineiston analysointi	31
5 TULOKSET	33
5.1 Taustatiedot vanhemmista	33
5.2 Kasvatusyhteistyön toteuttaminen päiväkodissa henkilökunnan kuvaamana	33
5.3 Henkilökunnan ja vanhempien odotukset kasvatusyhteistyölle	35
5.4 Erilaisen kielen ja kulttuurin tuomat haasteet kasvatusyhteistyölle	40
5.5 Vanhempien toiveet kulttuuristen erityispiirteiden huomioimisesta	41
6 YHTEENVETO JA POHDINTA	43
6.1 Tulosten yhteenveto	43
6.2 Tutkimuksen luotettavuus	45
6.3 Pohdinta	46
LÄHTEET	48

LIITTEET

Liite 1. Kysymyslomake henkilökunnalle

Liite 2. Vanhempien haastatteluiden saatekirje ja kysymysrunko

Liite 3. Saatekirje ja kyselylomake vanhemmille

1 JOHDANTO

Tutkimukseni on toimeksiantotyö Orminkujan päiväkodille ja sen aiheena on kasvatusyhteistyö monikulttuurisessa päiväkodissa. Monikulttuuristen perheiden ja lasten määrä on viime vuosina kasvanut varhaiskasvatuksessa. Tästä syystä monikulttuurisuuskasvatus, kulttuurin huomioiminen ja kaikkien vanhempien osallisuuden mahdollistaminen varhaiskasvatuksessa ovat saaneet suuremman painoarvon myös vuoden 2016 varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ja ne näkyvät myös ajankohtaisissa hankkeissa ja varhaiskasvatuskentän keskusteluissa.

Vaikka Orminkujan päiväkodissa on pitkä kokemus maahanmuuttajaperheistä, silti henkilökunta kokee arjen ja kasvatusyhteistyön haasteelliseksi yhteisen kielen puutteen, erilaisten kulttuurien ja vanhempien vähäisen osallistumishalukkuuden takia. Jotta arki ja kasvatusyhteistyö sujuisivat lapsen kehityksen kannalta mahdollisimman hyvin, on tärkeää selvittää kummankin osapuolen näkemyksiä ja kokemuksia sekä yrittää sovittaa niitä yhteen. Kasvatusyhteistyötä erityisesti kasvatuskumppanuutena on tutkittu melko paljon henkilökunnan ja kantasuomalaisten vanhempien näkökulmasta, mutta kasvatusyhteistyön tutkimus monikulttuuristen perheiden kanssa vanhempien näkökulmasta on ollut vähäisempää. Yliopistotasosta tutkimusta aiheesta Suomessa ovat tehneet oikeastaan vain Heini Paavola ja Tytti Talib. Heidän ja muidenkin aihetta tutkineiden tutkimustulokset vahvistavat, että Orminkujan päiväkodin henkilökunnan kokemat haasteet ovat yhteisiä monikulttuurisille päiväkodeille.

Jokaisen päiväkodin on löydettävä juuri heille sopivat ratkaisut ja käytännöt. Siksi tutkimukseni tavoitteena on puolistrukturoitujen teemahaastattelujen ja avoimien kyselyiden avulla nostaa esiin maahanmuuttajavanhempien ja päiväkodin henkilökunnan kasvatusyhteistyöhön liittyviä näkemyksiä ja toiveita sekä löytää mahdollisesti myös uusia näkökulmia ja ideoita. Tuloksia on tarkoitus käyttää hyväksi Orminkujan päiväkodin kasvatusyhteistyön käytäntöjen kehittämistyössä.

Tutkimukseni teoriaosuudessa käsittelen kulttuurien eroja ja kulttuurienvälisen viestinnän erityispiirteitä ja kasvatusyhteistyön taustateorioita, periaatteita ja käytäntöjä yleisesti ja monikulttuuristen perheiden kohdalla. Tämän jälkeen esittelen tutkimusprosessin kulun ja saadut tulokset. Loppukappaleessa vertailen saatuja tuloksia aiempiin tutkimuksiin ja pohdin tutkimuksen luotettavuutta sekä tulosten ja tutkimusprosessin merkitystä itselleni ja päiväkodille.

2 ERI KULTTUUREISTA TULEVIEN KOHTAAMINEN

2.1 Kulttuurien eroista ja yhtäläisyyksistä

Kulttuuri on laajasti ymmärrettynä tiettyyn yhteisöön kuuluvien ihmisten henkinen ja aineellinen todellisuus ja sosialisointia kautta opittu tapa ajatella, tuntea, reagoida ja toimia. Se on itsestäänselvyyksien järjestelmä, joka sisältää tiedot, uskomukset, moraalikäsitteet sekä lait, tavat ja tottumukset, jotka omaksutaan kuten äidinkieli. (Alitolppa-Niitamo 1992, 18-19; Pollari & Koppinen 2011, 18.) Monikulttuurisuudella puolestaan viitataan usein siihen, että yhteiskunnassa elää rinnakkain monia, kulttuuriltaan toisistaan poikkeavia ryhmiä tai erilaisten ihmisten ja ryhmien elämiseen samassa tilassa ja ajassa (Huttunen ym. 2005, 20-21; Paavola 2007, 45). Monikulttuurisuuden osa-alueita ovat muun muassa maahanmuuttajat ja heihin liittyvät kysymykset, eri kieliiin ja kulttuureihin liittyvät kysymykset ja uskonnot ja maailmankatsomukset (Paavola & Talib 2010, 27). Tässä tutkimuksessa monikulttuurisuus kytkeytyy maahanmuuttajiin ja heidän edustamiinsa kulttuureihin ja kieliiin, jotka näkyvät varhaiskasvatuksen arjessa ja kasvatusyhteistyön toteuttamisessa.

Geert Hofstede (1994) löysi eri maiden organisaatiokulttuureja tutkiessaan neljä ulottuvuutta, joiden tiedostaminen auttaa kohtaamaan ja ymmärtämään toisesta kulttuurista tulevia. Nämä ovat valtaetäisyys, epävarmuuden välttäminen, yksilöllisyys vs. yhteisöllisyys ja maskuliinisuus vs. feminiinisyys. Myöhemmin viidenneksi ulottuvuudeksi lisättiin vielä aikakäsitys. Tarkastelen näistä valtaetäisyyttä, yksilöllisyyttä vs. yhteisöllisyyttä ja aikakäsitystä, koska omien kokemusteni pohjalta oletan niiden nousevan esille yhteistyössä eri kulttuureista tulevien vanhempien kanssa.

Valtaetäisyys kuvaa sitä, miten kulttuurissa suhtaudutaan yksilöiden väliseen eriarvoisuuteen. Valtaetäisyys näkyy kulttuureissa päättäjien ja kansalaisten, johtajien ja alaisien sekä perheissä miesten ja naisten sekä vanhempien ja lasten välisissä suhteissa ja vallanjaossa. Suurta valtaetäisyyttä esiintyy esimerkiksi arabimaissa, Aasiassa, Afrikassa ja Etelä-Amerikassa, joissa yhteiskunnallinen eriarvoisuus on hyväksyttävää. Esimerkiksi isä on perheen asioista päättävä auktoriteetti, naisen ja miehen roolijako on tiukka ja lasten tulee totella ja kunnioittaa vanhempiaan. Riippuvaisuus muista perheenjäsenistä on parempi asia kuin itsenäisyys ja aloitteellisuus. (Hofstede 1994, 23-37; Salo-Lee ym. 1996, 76-77.) Pienen valtaetäisyyden maissa kuten Pohjoismaissa ja

Yhdysvalloissa arvoina puolestaan ovat demokratia ja tasa-arvo, selviä auktoriteetteja ei ole ja kasvatus kouluissa ja kodeissa on melko vapaata (Hofstede 1994, 26, 37; Kanervo & Saarinen 2004, 14).

Suurin osa maapallon ihmisistä elää yhteisöllisessä kulttuurissa, jossa ryhmän etu on yksilön etua tärkeämpi. Alueeseen kuuluvat Aasia, Afrikka, Etelä- ja Keski-Amerikka sekä Itä- ja Etelä-Eurooppa. Perhe, joka usein on suurperhe, muodostaa ”meidät”, jota yksilö edustaa. Ulkopuolisiin suhtaudutaan varauksella. Ryhmä suojelee ja ottaa vastuun jäsenistään, mutta edellyttää ehdotonta lojaalisuutta. Yksilön identiteetti perustuu ryhmään kuulumiseen ja hän on siitä henkisesti riippuvainen. Yksilöllisyyttä korostavissa kulttuureissa ihmisen puolestaan oletetaan tekevän omat päätöksensä ja kantavan vastuun omista teoistaan ja valinnoistaan. Identiteetti perustuu yksilöön. (Hofstede 1994, 55-67; Salo-Lee ym. 1996, 90-91; Kanervo & Saarinen 2004, 10-11.)

Ihmisten aikakäsitys tulee esille täsmällisyydessä, aikataulujen pitävyydessä, suunnitelmallisuudessa ja siinä, mitä pidetään olennaisena. Yksiaikaisissa kulttuureissa, joita edustavat esimerkiksi saksalaiset, amerikkalaiset ja skandinaavit, ajan ajatellaan olevan lineaarista ja kontrolloitavissa. Tällöin ollaan asiakeskeisiä, pyritään etenemään suunnitelman mukaan ja suorittamaan yksi asia kerrallaan. Moniaikaisia kulttuureja edustavat esimerkiksi latinalais-amerikkalaiset, arabit, afrikkalaiset ja kiinalaiset. Näissä kulttuureissa aika nähdään syklisenä, alati uudistuvana ja kontrolloimattomana. Kulttuurissa hoidetaan useita asioita ja henkilöitä samanaikaisesti ja ihmissuhteet menevät aina muiden asioiden edelle. (Hofstede 1994, 164-173; Salo-Lee ym. 1996, 60-63; Kanervo & Saarinen 2004, 12-13.) Oman kulttuurin aikakäsitystä pidetään yleensä parempana ja tehokkaampana. Moniaikaisen kulttuurin näkökulmasta yksiaikaisuus on joustamatonta, epäinhimillistä ja tehotonta. Yksiaikaisesta kulttuurista tulevat puolestaan saattavat pitää moniaikaisia keskittymiskyvyttömin ja epäkohteliaina myöhästelijöinä. (Kanervo & Saarinen 2004, 13.)

Yhteisöllisyys on usein yhteydessä moniaikaisuuden ja suuren valtaetäisyyden kanssa kun taas yksilölliseen kulttuuriin liittyy usein yksiaikaisuus ja pieni valtaetäisyys (Kanervo & Saarinen 2004, 11). On kuitenkin hyvä muistaa, että kulttuurien vertailussa käytettävät luokitukset ovat suuntaa-antavia. Ihmiset ovat yksilöitä ja käyttäytyvät usein esimerkiksi muodollisissa ja vapaammassa tilanteissa eri tavoin.

2.2 Kulttuurien välinen viestintä ja interkulttuurinen kompetenssi

Ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa viestinnän onnistuminen riippuu siitä, miten hyvin osapuolet havaitsevat toistensa tavoitteet ja tulkitsevat viestejä. Havainnot ja tulkinnat puolestaan ovat suurelta osin kulttuurisidonnaisia ja opittuja. (Salo-Lee 1996, 21.) Jos osallistujilla on erilaiset normit, joiden mukaan toimitaan ja viestintämallit ja tietoskeemat, joiden mukaan viestejä tulkitaan, myös odotukset siitä, miten eri tilanteissa toimitaan ja mitä ja miten asiat sanotaan, ovat erilaiset (Tiittula 1997, 34-35).

Kulttuurierot viestinnässä näkyvät esimerkiksi siinä, miten informaatio jäsennetään, miten suoraan puhutaan, miten lähellä fyysisesti ollaan, miten muodollisesti puhutellaan, miten kohteliaisuutta ja erimielisyyttä ilmaistaan ja millaiset ovat vuorovaikutuksen säännöt (Tiittula 1997, 36-45; Rätty 2002, 66-67). Erittäin merkityksellinen asia viestinnässä on katsekontakti, jota säätelee kulttuuriset säännöt soveliaan katseen pituudesta sekä siitä kenen sopii katsella ja ketä. Liiallinen tai liian vähäinen katsekontakti voidaan kokea aggressiivisuudeksi, epärehellisyydeksi, epäkunnioitukseksi tai flirttailuksi. (Kanervo & Saarinen 2004, 16.)

On tärkeä muistaa, että jopa 80% viestinnästä on sanatonta viestintää, jonka huomiointi on keskeistä varsinkin epäsuoran ilmaisun kulttuureissa (Kanervo & Saarinen 2004, 16). Yhteisen kielen puuttuessa jokainen voi ymmärtää toista ihmistä katseesta, ilmeistä, eleistä ja ystävällisestä tai vihamielisestä suhtautumisesta, mikäli hän haluaa. Sitten kun yhteistä kieltä on jo jonkin verran, on tärkeää osata valita tilanteeseen sopivat ja vuorovaikutusta edistävät sanat. Sanat löytyvät, kun vuorovaikutus perustuu ihmissuhteeseen, jossa keskeistä on turvallisuus, tasa-arvoisuus ja luottamus. (Pollari & Koppinen 2011, 155-156.)

Erilaisten sääntöjen ymmärtäminen, oppiminen ja hyväksyminen yhtä hyväksi kuin omat on tärkeää, jotta kulttuurienväliset kontaktit toimitaisivat. Viestinnässä menestyy parhaiten se, joka perehtyy kulttuurieroihin, pyrkii oppimaan toisesta kulttuurista mahdollisimman paljon ja myöntää rajallisuutensa toisen kulttuurin tuntemuksessa. Kulttuurienvälisessä vuorovaikutuksessa tärkeintä on vieraan kulttuurin tuntemuksen sijaan kuitenkin oman kulttuurin tuntemus ja sen vaikutuksen tiedostaminen omassa ajattelussa ja käyttäytymisessä. (Tiittula 1997, 48-49; Halme & Vataja 2011, 53.)

Yhteisymmärryksen saavuttamiseen ja menestyksekkääseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten kanssa tarvitaan interkulttuurista

kompetenssia eli pätevyyttä. Interkulttuurisuudella viitataan aktiiviseen ja positiiviseen kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen, jossa korostuu ajatus paitsi tietoisuudesta ja herkkyydestä myös taidoista ja halusta toimia erilaisissa kulttuurien kohtaamisen tilanteissa. (Paavola 2007, 47; Pollari & Koppinen 2011, 169.) Jokikokko (2002, 88) näkee interkulttuurisen kompetenssin ulottuvuuksiksi tietoisuuden, taidot, asenteet ja toiminnan, koska ne kytkeytyvät voimakkaasti toisiinsa ja kehittyvät rinnakkain. Pätevyyteen tarvitaan kehittymistä kaikilla osa-alueilla.

Asenteet ovat edellytys tasa-arvoon ja oikeudenmukaisuuteen pyrkivälle toiminnalle ja kompetenssin lähtökohta. Ne ovat usein syvällä, tiedostamattomia ja vaikeita muuttaa, mutta niiden kohtaaminen ja muuttuminen on välttämätöntä interkulttuurisen herkkyyden saavuttamiseksi. (Jokikokko 2002, 88.) Halmeen ja Vatajan (2011, 99) mukaan jokaisella on ennakkoluuloja, jotka ovat vaarallisia vain, jos ne jäävät tiedostamatta. Ennakkoluulojen tunnistaminen on ensi askel niiden muuttamiseen. Tästä päästäänkin kulttuuriseen tietoisuuteen, joka tarkoittaa oman itsensä ja kulttuurinsa tuntemista, tietoa toisista kulttuureista, ihmisistä ja heidän toimintaansa ohjaavista arvoista, normeista ja käyttäytymismalleista sekä kykyä tunnistaa ennakkoluuloja, asenteita, oletuksia ja epäoikeudenmukaisia käytänteitä (Jokikokko 2002, 88).

Taitoihin kuuluvat kriittisyys, asioiden näkeminen ja ymmärtäminen monesta eri näkökulmasta, taito asettua toisen asemaan ja tuntee myötätuntoa, vuorovaikutustaidot sekä kyky sopeutua muuttuviin olosuhteisiin ja toimia niissä. Kun ihmisellä on tarvittavat tiedot, taidot ja oikea asenne, hän voi toimia rohkeasti ja aktiivisesti puuttumalla epäoikeudenmukaisuuksiin ja taistelemalla ennakkoluuloja ja syrjintää vastaan (Jokikokko 2002, 89.)

Jokikokon mukaan interkulttuurinen kompetenssi tulisi nähdä eräänlaisena ihmisen ajattelua ja käyttäytymistä ohjaavana filosofiana. Kompetenssin kehittyminen vaatii Nieton mukaan itsensä "uudelleen kasvattamisen" prosessia. Ensimmäiseksi tarvitaan tietoa, toiseksi omien ennakkoluulojensa ja puolueellisuutensa kohtaamista ja kolmanneksi todellisuuden näkemistä eri näkökulmista. Tavoitteena on kasvu moninaisuuden tiedostamiseen, ymmärtämiseen ja kunnioittamiseen, sekä oikeudenmukaisuutta tukevaan ajatteluun ja toimintaan. (Nieto 2000, 338-339; Jokikokko 2002, 85-86, 93.) Interkulttuurinen kompetenssi näkyy siinä, miten objektiivisesti henkilö kykenee arvioimaan toisen kulttuurin edustajaa, toimimaan muuttuvissa tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa sekä tekemään valintoja ja ratkaisuja, jotka eivät ole sidoksissa hänen omiin ennakkoluuloihinsa (Salo-Lee ym. 1996, 116-117; Pollari & Koppinen 2011, 71, 151).

2.3 Maahanmuuttajat Suomessa ja Turussa

Vieraskielisten ulkomaalaisten maahanmuutto Suomeen on varsin tuoretta ja maahanmuuttajia on edelleen vähän verrattuna muihin Länsi-Euroopan maihin, mitattiin heidän määränsä miten tahansa (Salminen 2012, 5). Suomi oli pitkään maastamuuttomaa, josta lähdettiin muualle työn perässä. 1980-luvulta alkaen maahanmuutto alkoi painottua perheen yhdistämisestä tai pakolaisuudesta johtuvista syistä. 1990-luvulla Suomeen muutti vuosittain noin 13 000 henkeä, mutta 2000-luvulle tultaessa maahanmuuttajien määrä alkoi kasvaa ja viime vuosina Suomeen on muuttanut noin 30 000 henkeä vuosittain. (Miettinen & Salo 2016.)

Maahanmuuttajien määrä ja tausta vaihtelevat sen mukaan, arvioidaanko ulkomaalaisia kansalaisuuden, äidinkielen tai syntymämaan perusteella tai näiden yhdistelmänä (Miettinen & Salo 2016). Suomalaisessa tilastoinnissa on ollut tavallisinta käyttää maahanmuuttajia koskevissa määrittelyissä kielikriteeriä, jolloin muut kuin äidinkielenään suomea, ruotsia tai saamea puhuvat henkilöt määrittyvät maahanmuuttajiksi (Rasinkangas 2014, 4). Vuoden 2015 lopussa vieraskielisiä oli lähes 330 000, eli noin 6 % Suomen väestöstä. Suurimmat vieraskieliset ryhmät olivat venäjä, viro, somali, englantia, arabia ja kurdi (Tilastokeskus 2016a.) Eniten ulkomaan kansalaisia oli Virosta ja Venäjältä (Tilastokeskus 2016b).

Suomeen muutetaan ensisijaisesti perhesyistä, toiseksi työn perässä tai elinkeinon harjoittamiseksi ja kolmanneksi opiskelun takia tai suojelullisista syistä (Luukkaa 2013, 7). Maailmassa meneillään oleva pakolaiskriisi näkyy turvapaikanhakijoiden määrän rajuna nousuna ja oleskeluluvan saaneiden määrän lisääntymisenä. Suomeen saapui vuonna 2015 yli 32 000 turvapaikanhakijaa, kun määrät ovat 2000-luvulla normaalisti olleet 1500 ja 6000 hakijan välillä. (Sisäministeriö 2016.) Maahanmuuttajat keskittyvät suurimmille kaupunkiseuduille, sillä ne tarjoavat parhaat uuden elämän rakentamisen mahdollisuudet.

Turku on pääkaupunkiseudun kaupunkien rinnalla yksi Suomen monikulttuurisimmista kaupungeista, jossa vieraskielisten osuus on kasvanut viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana vajaasta prosentista noin 10 prosenttiin. Vieraskielisiä oli vuoden 2015 lopussa 18 794. (Salminen 2012, 1, 7; Turun kaupunki 2016, 10.) Turussa puhutaan kaikkiaan yli sataa kieltä, joista suurimmat yksittäiset kieliryhmät olivat vuonna 2012 venäjä, arabia, kurdi, viro, albania ja somali. Turun yleisimmät kansalaisuudet puoles-

taan olivat Viro, Venäjä, Irak, Somalia ja Iran. (Luukkaa 2013, 1.) Vieraskielisten osuus on korkein Varissuolla, Lausteella ja Halisissa, joissa kaikissa yli 30 % asukkaista on vieraskielisiä. Näistä Varissuo on Suomen suhteellisesti vieraskielisin asuinalue, jossa jo 40% alueen noin 9000 asukkaasta puhuu äidinkielenään jotain muuta kuin suomea tai ruotsia. (Rasinkangas 2014, 1-2, 4.)

3 KASVATUSYHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA

3.1 Ekologinen ja ekokulttuurinen teoria kasvatusyhteistyön perustana

Urie Bronfenbrennerin ekologisen teorian ja kontekstuaalisen kasvun mallin soveltaminen varhaiskasvatukseen loi perustaa perheen ja päivähoidon, lapsen kahden kasvuympäristön, kasvatusyhteistyölle (Kekkonen 2012, 35). Peruslähtökohta ekologisessa teoriassa on, että kehitys tapahtuu yksilön ja ympäristön välisessä, molemminpuolisessa vuorovaikutuksessa. Kehityksen kannalta relevantti ympäristö ei rajoitu ainoastaan yhteen lähiympäristöön, vaan laajenee lähiympäristöjen välisiin suhteisiin ja laajempiin ulkopuolisiin ympäristövaikutuksiin. Teoria tarkasteleekin lapsen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta neljällä sisäkkäisellä kehällä tai tasolla, jotka ovat mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemi. (Bronfenbrenner 1980, 3-4, 21.)

Mikrosysteemi, on lapsen välitön ympäristö, jossa lapsi on itse vuorovaikutuksen aktiivinen osapuoli. Tyypillisiä varhaislapsuuden mikrosysteemejä ovat esimerkiksi lapsen koti, päivähoitopaikka ja toveripiiri. Mikrosysteemit koostuvat toiminnoista, rooleista ja ihmisten välisistä suhteista. Niissä tapahtuva vuorovaikutus edistää lapsen sosiaalista, emotionaalista ja kommunikatiivista kehitystä. Mesosysteemi puolestaan käsittää yhteydet ja prosessit, jotka toimivat kahden tai useamman mikrosysteemin, joissa lapsi on itse toimijana, välillä. Mesosysteemi muodostuu esimerkiksi lapsen aloittaessa päivähoidon ja siellä toimivat aikuiset aloittavat yhteistyön vanhempien kanssa. (Bronfenbrenner 1980, 22, 25; Puroila & Karila 2001, 208-209; Rantala 2002, 20-21.)

Eksosysteemi muodostuu sellaisista ympäristöistä ja niiden välisistä yhteyksistä, joissa lapsi ei itse ole aktiivisesti osallisena. Tällaisia ovat esimerkiksi vanhempien työolosuhteet, jotka vaikuttavat perheen arkeen. Viimeinen taso on makrosysteemi, joka koostuu yhteiskunnallisista asioista, lainsäädännöstä ja palvelujärjestelmistä sekä arvoista ja kulttuurista, jotka vaikuttavat yhteisöissä ja yhteiskunnissa ja määrittävät mahdollisuuksia ja rajoja, joissa kehitys tapahtuu. (Bronfenbrenner 1980, 25-26; Puroila & Karila 2001, 209; Rantala 2002, 20-21.)

Lapsen siirtyessä kodista varhaiskasvatukseen muodostuu lapsen kehityksen kannalta tärkeä mesosysteemi. Tämän siirtymävaiheen sujumisella ja systeemien välisellä onnistuneella vuorovaikutuksella voi Bronfenbrennerin mukaan olla kehitykselle yhtä keskeinen merkitys kuin yksittäisissä mikrosysteemeissä olevilla tapahtumilla. Siksi on

tärkeää, että siirtyminen tapahtuu tuttujen henkilöiden tuella, lapseen kohdistuvat odotukset ja päämäärät ovat yhdensuuntaisia ja eri osapuolten välillä vallitsee avoin kommunikaatio ja vuorovaikutus. (Bronfenbrenner 1980, 3, 209-236.)

Bronfenbrennerin teoriaa kritisoitiin siitä, että se toteaa ainoastaan elinympäristön eri tasojen vaikuttavan lapsen ja perheen elämään, mutta ei selitä, miten eri tasot ovat vuorovaikutuksessa keskenään eikä vastaa kysymykseen, miten ympäristöä tulisi järjestää, jotta sillä voitaisiin vaikuttaa lapsen kehitykseen. Kritiikki johti ekokulttuurisen teorian kehittämiseen. Siinä tarkennetaan, millaisten mekanismien kautta ympäristön vaikutukset näkyvät lapsen ja perheen elämässä ja mihin pitäisi ensisijaisesti puuttua, jos halutaan muutoksia lapsen kasvun ja kehityksen edellytyksiin. (Määttä & Rantala 2010, 56.)

Ekokulttuurisessa teoriassa lasten elämää tarkastellaan Bronfenbrennerin ekologisen teorian tavoin kiinteänä osana perheen elämää ja perheen elämäntavan nähdään liittyvän voimakkaasti lähiyhteisöön sekä yhteiskuntaan, jossa perhe elää. Ekokulttuurisessa teoriassa perhe nähdään kuitenkin aktiivisena omaan elämäänsä vaikuttavana yksikkönä ja kulttuuri osana perheen arkea ja lähiympäristöä, eikä vain makrotasolla perheen toimintaa määrittelevänä tekijänä. Kulttuuriset arvot ja uskomukset sekä taloudelliset ja sosiaaliset tekijät yhteiskunnassa määrittävät osaltaan perheen elämää, mutta perhe luo myös itse omaa kulttuuriaan. (Gallimore ym. 1989, 216-217; Määttä & Rantala 2010, 54.)

Perheen ekokulttuurinen ympäristö tarkoittaa perheen olennaisten voimavarojen ja toimintatapojen kokonaisuutta, jotka vaikuttavat perheen arjen muodostumiseen. Ekokulttuurisen ympäristön osa-alueet ovat perheen toimeentulo, palveluiden saatavuus, kodin ja asuinympäristön tarkoituksenmukaisuus, kotitöiden jakaminen perheessä, lastenhoidon järjestäminen, lasten kaverit ja leikki, vanhempien roolit parisuhteessa ja lastenhoidossa, sosiaalinen tuki ja vanhemmuuden tiedonlähteet ja tavoitteet. Nämä osa-alueet jakautuvat perheen ulkopuolisiin tai sisäisiin vastaten Bronfenbrennerin kehiä. (Bernheimer & Weisner 2007, 194; Määttä & Rantala 2010, 56-57.)

Vaikka yhteisön kulttuuriset käsitykset määrittelevät, millaista normaalin perhe-elämän pitäisi olla ja millaista lapsen normaali kehitys on, perhe ei kuitenkaan mukaudu kaikkiin ympäristönsä odotuksiin vaan vanhemmat luovat aktiivisesti perheen arkea ja tekevät valintoja tärkeäksi pitämisensä asioiden mukaisesti. Siihen, miten arki sujuu vaikuttavat sekä perheen omat että ulkoapäin tulevat rajoitukset ja voimavarat ja perheen

arjen valintoja ja arkielämään liittyviä muutoksia ohjaavat perhekulttuurin teemat. Ne kertovat, mihin perheessä uskotaan ja mitä perheessä arvostetaan suhteessa aiemmin mainittuihin ekokulttuurisen ympäristön osa-alueisiin. Perheet voivat päätyä hyvinkin erilaisiin arjen ratkaisuihin sen mukaan, mitä he arvostavat, ja tämä näkyy lapsen arjessa erilaisina käytäntöinä ja rutiineina. (Määttä 1999, 83; Rantala 2002, 21; Määttä & Rantala 2010, 59, 61.)

Ekokulttuurisen ajattelutavan mukaan lapsen kehityksen perusta on eri kasvuympäristöjen, kuten kodin ja päivähoiton arkipäiväisissä toiminta- ja vuorovaikutustilanteissa. Lapsi oppii ja kehittyy arkipäivän rutiineissa matkimalla, osallistumalla ja muilla sosiaalisen oppimisen keinoilla. Kasvuympäristöjen välistä tiivistä yhteistyötä tarvitaan, jotta tunnustetaan perheen rutiineja ja toimintatapoja, osataan muodostaa lapsen kehityksen kannalta johdonmukaisesti etenevä ja kehitystä tukeva kokonaisuus ja voidaan tukea vanhempia kasvatuksessa. Vanhempien rooli on välittää tietoa ammattilaisille lapsen ja kodin vahvuuksista ja muokata ammattilaisilta saadun tiedon pohjalta omaa toimintaansa ja kodin arkipäivän rutiineja lapsen kehitystä tukevaan suuntaan. Perhe kuitenkin itse määrittää onko jokin ympäristön piirre tai ammattilaisen suositus voimavara vai haitta ja ovatko ne merkityksellisiä. (Määttä 1999, 6, 81-83; Rantala 2002, 21-23; Määttä & Rantala 2010, 53, 217.)

Ekokulttuurinen teoria haastaa kasvattajat yhteistyöhön, joka kunnioittaa perheen tapaa elää ja asettaa tavoitteita itselleen ja yksittäiselle lapselle. Erityisen tärkeää yhteistyö on tutkimukseni kohdejoukkona olevien monikulttuuristen perheiden kanssa heidän laajan perhekulttuurien ja -teemojensa kirjon takia. Perheen arkea, tapaa kasvattaa lapsia ja ajattelutapoja ja toimintaa ei voi ymmärtää tuntematta perheen kulttuuria ja sen taustalla olevia arvoja ja uskomuksia. (Määttä 1999, 48-53, 81-83; Rantala 2002, 21; Määttä & Rantala 2010, 167.)

3.2 Yhteistyöstä kasvatuskumppanuuteen ja kasvatusyhteistyöhön

Yhteistyö ja kotikasvatuksen tukeminen lisättiin lakiin lasten päivähoitosta (19.1.1973/36, 2 a §) vuonna 1983. Yhteistyö oli aluksi asiantuntijalähtöistä tukemista ja ohjaamista, mutta 2000-luvun alusta alkaen, asiakkaan aseman, oikeuksien ja osallisuuden huomioimisen vaatimuksen myötä yhteistyössä on korostettu lapsi- ja perhelähtöisyyttä. Lapsi nähdään kiinteänä osa perhettä, jolloin yhteistyö perheen kanssa on

välttämätöntä kasvun ja kehityksen tukemiseksi. (Karila 2006, 92; Kekkonen 2012, 35,37.)

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen linjauksista 2002 linjasi, että varhaiskasvatuksessa on olennaista lasten, varhaiskasvatuksen henkilöstön ja vanhempien vuorovaikutus ja kasvatuksellinen kumppanuus. Vanhempien tukeminen kasvatustehtävissä nähtiin päivähoidon keskeiseksi tehtäväksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 12, 17.) Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2005 puhuttiin kasvatuskumppanuudesta, joka määriteltiin vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten tietoiseksi sitoutumiseksi toimimaan yhdessä varhaiskasvatuksen tavoitteiden edistämiseksi ja tuen tarpeiden ja huolenaiheiden tunnistamiseksi ja ratkaisujen löytämiseksi mahdollisimman varhain (Stakes 2005, 11, 31-32).

Kasvatuskumppanuusajattelu mullisti yhteistyötä, sillä siinä määritettiin uudelleen hyvää lapsuutta, vastuullista vanhemmuutta, vanhempien ja kasvattajien rooleja, yhteistyötä, valtaa ja asemaa sekä työn kohdetta ja sisältöä (Kekkonen 2012, 23). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) todettiin, että kumppanuudessa vanhempien ja varhaiskasvattajien tiedot ja taidot tulee yhdistää lapsen parhaaksi siten, että vanhemmilla on ensisijainen kasvatusoikeus ja –vastuu. Vanhempien tehtäväksi määriteltiin lapsensa asioiden asiantuntijana toimiminen. Tavoitteena oli sisällyttää vanhempien näkemykset, mielipiteet ja toiveet alusta alkaen osaksi lapsen varhaiskasvatusta ja varmistaa heidän osallisuutensa varhaiskasvatuksen suunnittelusta arviointiin saakka. Kasvattajat puolestaan toivat kumppanuuteen ammatillisen tietonsa ja osaamisensa sekä varmistivat, että kasvatuskumppanuus, vanhempien osallisuus ja tasavertainen yhteistyö mahdollistui. Kumppanuuden todettiin edellyttävän keskinäistä luottamusta, arvostusta, toistensa kokemusten, näkemysten ja mielipiteiden kunnioittamista sekä riittävästi mahdollisuuksia kasvat keskusteluihin henkilöstön kanssa. (Stakes 2005, 17, 31, 32; Kaskela & Kekkonen 2006, 13-17.)

Kasvatuskumppanuus-käsitteen käyttöä varhaiskasvatuksessa on kuitenkin kritisoitu viime vuosina. Koivusen (2009, 153-154) mukaan kumppanuuden tulee perustua molempien osapuolten vapaaehtoisuuteen. Koska kasvatuskumppanuus-käsite on otettu käyttöön päivähoidon puolelta, vanhempien vapaaehtoinen toimiminen kumppanina kyseenalaistuu. Kaikki vanhemmat eivät välttämättä halua olla päivähoiton kumppaneita ja heillä tulee olla oikeus määritellä yhteistyön ja kumppanuuden rajat ja taso. Marjatta Kalliala (2012, 94-95) puolestaan on kritisoinut kumppanuuden sisältämää tasavertaisuuden tavoitetta epärealistisena ja ehdottanut paluuta vanhempien kanssa teh-

tävään yhteistyöhön, jolle asetetaan realistiset tavoitteet. Kumppanuuden vaarana on suhteen muuttuminen kaveruudeksi, jolloin vaikeisiin asioihin on vaikeampaa puuttua luottamuksen menettämisen pelossa kuin ammatillisesta asemasta lähtien.

Lokakuussa 2016 julkaistusta, 1.8.2017 alkaen määräyksenä voimaan tulevasta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista kumppanuusnäkökulma on vähin äänin poistettu ja korvattu huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä, jonka tavoitteena on huoltajien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lasten terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen (Opetushallitus 2016, 32-33). Uusissa perusteissa ei ole enää erikseen painotettu vanhempien ja kasvattajien erilaista asiantuntijuutta vaan todetaan, että huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta ja varhaiskasvatus tukee ja täydentää kasvatustehtävää ja huoltajien kasvatustyötä sekä vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista (Opetushallitus 2016, 8, 14). Perusteissa todetaan myös, että yhteistyön tulee olla vuorovaikutteista, joskin se edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta, sillä vastuu yhteistyön toteutumisesta ja suunnitelmallisuudesta on varhaiskasvatuksen järjestäjällä. Yhteistyössä tulee huomioida perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. (Opetushallitus 2016, 32-33.)

Nykyisin kasvatuskumppanuuden sijaan puhutaan usein kasvatusyhteistyöstä. Kutsuttiin yhteistyötä sitten millä käsitteellä tahansa pitää löytyä yhteinen vuorovaikutusareena, jossa kohtaavat perhe, kotikasvatus, arvot ja kotikulttuuri, päivähoito, ammattikasvatus, ammatilliset arvot ja ammattikulttuuri. Tavoitteena on edelleen koko lapsen hoitosuhteen ajan kestävä vuoropuhelu vanhempien kanssa ja lapsen kannattelu eri kasvuympäristöissä ja siirtymätilanteissa ympäristöjen välillä lähtökohtana lapsen etu, tarpeet ja oikeudet sekä perhelähtöinen ammatillisuus ja perheen osallisuus (Puroila 2004, 13; Karila 2006, 94, 95; Kekkonen 2012, 30.)

3.3 Kasvatusyhteistyötä ohjaavat periaatteet

Kasvatuskumppanuus pohjautui kuulemisen, kunnioituksen, luottamuksen ja dialogin periaatteille (Kaskela & Kekkonen 2006, 32-39). Näille periaatteille on edelleen hyvä rakentaa, sillä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2016, 19, 33) todetaan, että luottamuksen rakentaminen sekä tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus tukevat kasvatusyhteistyötä. Kunnioitus tarkoittaa toisen ihmisen arvostamista ja hyväksymistä ja näkyy avoimuutena ja myönteisenä suhtautumisena.

Kunnioittavan suhteen luominen on haaste erityisesti kohdattaessa erilaisia perheitä, perhekulttuureita ja omista arvoista poikkeavia arvoja. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34.)

Vastavuoroinen luottamus syntyy ajan kanssa, kun tutustutaan toisen tapaan toimia, opitaan tulkitsemaan toista osapuolta oikein ja saadaan kuulluksi tulemisen kokemuksia. On tärkeää kysyä asioista suoraan vanhemmilta omien päätelmien tekemisen sijaan. Karilan tekemässä tutkimuksessa vanhemmat mainitsivat luottamusta lisäävinä tekijöinä myös työntekijän innostuksen työstään, aidon lapsesta välittämisen ja sen, että varhaiskasvatustoiminta on linjassa suunnitelmien ja tavoitteiden kanssa ja vanhempien toimijuudelle on tilaa. (Karila 2006, 97-99, 103, 104.)

Vanhemman ja kasvattajan kohtaamiset ja niissä käytävä dialogi eli tasa-arvoinen, molempien osapuolten tietämystä kunnioittava ja arvostava vuoropuhelu, ovat tärkeitä. Dialogin avaimia ovat oman sisäisen maailman tuntemus, toisen ihmisen kuuleminen ja taito tiedostaa ja pohtia hänen tunteitaan ja kokemuksiaan. Kuuleminen on eläytyvää kuuntelemista ja keskittymistä, joka näkyy aitona kiinnostuksena, empaattisuutena ja valmiutena muuttaa omaa toimintaansa. Siihen mahtuu eri mieltä oleminen, suorapuheisuus ja rehellisyys, koska sitä kannattelee kuulemisen ja kunnioituksen kokemus. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32, 38; Tiilikka 2010, 70-75 .)

Lasten huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua laajasti varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen, kehittämiseen ja arviointiin. Heidän aloitteitaan, näkemyksiään ja mielipiteitään tulee arvostaa. (Opetushallitus 2016, 16, 30, 33.) Osallistavassa yhteistyössä kasvattajat kannustavat vanhempia yhteistyöhön luomalla yhteistyön edellytykset kehittämällä osallisuutta edistäviä toimintatapoja ja rakenteita. Tämä vaatii kasvattajalta kykyä nähdä, millainen yhteistyömuoto kullekin perheelle sopii, sillä vanhemmilla tulee olla oikeus määritellä yhteistyön rajat ja taso. (Koivunen 2009, 152-153.) Toiset haluavat osallistua etäämmältä esimerkiksi keskustellen, kun toiset taas kaipaavat osallistumismahdollisuuksia käytännön toimintaan (Tiilikka 2010, 68, 70-75).

Vanhempien osallisuutta yhteistyöhön ei tule arvioida myöskään pelkästään halukkuuden näkökulmasta vaan myös mahdollisuuden ja jaksamisen näkökulmasta (Koivunen 2009, 153-154). Konkreettisen osallistumisen ohella tavoitteena on lisäksi vahvistaa vanhemman kokemuksellista osallisuutta ja sitoutumista lapsensa elämään varhaiskasvatuksessa. Kokemuksellinen osallisuus syntyy vastavuoroinen tiedonvaihdon, merkityksellisten kohtaamisten ja tunnepohjaisen sitoutumisen kautta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 26-27.)

3.4 Yhteistyön tärkeät käytännöt ja kriittiset kohdat

Yhteistyöllä voi olla perheen tarpeista, toiveista ja päiväkodin käytännöistä riippuen erilaisia tehtäviä ja muotoja lapsen varhaiskasvatuksen aikana. Tärkeintä on, että huoltajien ja henkilöstön välinen yhteistyö on säännöllistä ja yhteinen kasvatustyö muodostaa mielekkään kokonaisuuden, sillä se tuo lasten elämään jatkuvuutta ja turvallisuutta. Yhteistyön merkitys on kuitenkin erityisen tärkeää siirtymävaiheissa, kuten lapsen aloitessa varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen. (Opetushallitus 2016, 18, 33.)

Aloitusvaiheen käytännöt vaihtelevat, mutta Karikosken ja Tiilikan (2016, 83-85) mukaan sekä vanhempien että henkilökunnan mielestä hyviä käytäntöjä ovat kotikäynti ennen hoidon aloitusta, alkukeskustelu ja tutustumisvaihe, jossa uudelle lapselle on nimetty vastuukasvattaja. Luonteva paikka ensimmäiselle tapaamiselle on perheen koti. Siellä lapsen on turvallista tutustua tulevaan kasvattajaansa ja vanhempien puhua omasta lapsestaan ja perheestään. Samalla kasvattaja voi havainnoida lapsen toimintaa kotiympäristössä ja vanhempien kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41-42.)

Alkukeskustelu, jossa keskustellaan päivähoiton aloituksesta, perheen toiveista, odotuksista ja peloista, kasvatustyöhön liittyvistä arvoista sekä tavoitteista ja vastuista, voidaan myös pitää perheen kodissa. Ennen päivähoiton aloitusta pidettävä keskustelu auttaa vanhempia valmistamaan lasta päivähoiton aloitukseen ja antaa kasvattajalle tärkeää tietoa. Tärkeintä olisi kuitenkin antaa vanhemmalle kokemus siitä, että häntä on aidosti kuultu. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41-42; Opetushallitus 2016, 33.)

Lapsen siirtyessä kotoa päivähoitoon tutustumisvaiheen yhteistyöhön panostaminen on tärkeää varsinkin pienen lapsen turvallisuuden tunteen ja ensisijaisten kiintymyssuhteiden vahvistamisen ja uusien luomisen kannalta. Tutustumisvaiheen on hyvä olla riittävän pitkä, jotta vanhemmat voivat tutustua lapsen kanssa päiväkodin arkeen, välittää kasvattajille tietotaitoa omasta lapsestaan ja saada tietoa päiväkodin tavoista. (Karikoski & Tiilikka 2016, 80-82.) On hyvä huomioida, että erotilanne on raskas myös vanhemmille. He tarvitsevat kasvattajalta kuulevaa suhtautumista, päivittäistä kuulumisten vaihtoa ja myötätuntoista kannattelua. Tässä avuksi voi olla omahoitaja tai vastuukasvattaja, joka huomioi lapsen ja perheen yksilöllisesti ja on vanhempien rinnalla kasvatamassa lasta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 43-44.)

Päivittäistä kuulumisten vaihtoa ei pidä unohtaa aloitusvaiheen jälkeenkään, sillä haku- ja tuontitilanteissa annetut kannustavat ja lapsen kehitystä ja oppimista myönteisesti kuvaavat viestit ovat aina tärkeitä. Kasvattaja voi omalla esimerkillään ja myönteisyydellään rohkaista vanhempaa puhumaan, kysymään ja pohtimaan yhdessä lapseen liittyviä asioita. Huoltajan ja henkilöstön havainnot ja keskustelut lapsen päivästä ovat vanhempien kokemusten mukaan tasavertaisin ja luontevin vuoropuhelun areena ja luovat pohjan lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiselle. Ellei vuoropuhelua ole riittävästi, syntyy helposti tulkintoja ja olettamuksia lapsesta ja perheen tilanteesta. (Alasuutari 2006, 84-86; Kaskela & Kekkonen 2006, 44-45.)

Yhteisellä keskustelulla on erityinen tehtävä laadittaessa yhdessä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa, jossa yhdistyvät huoltajan ja kasvattajien havainnot ja näkemykset lapsen kehityksen ja oppimisen vaiheista sekä ryhmässä toimimisesta. Suunnitelmaan kirjataan lasten, henkilöstön ja huoltajien yhdessä sopimat, lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat tavoitteet ja toimenpiteet sekä muut asiat lapsen edun ja tarpeiden mukaisesti. (Opetushallitus 2016, 10, 11, 33.)

Yhteistyötä haastavat tilanteet, joissa vanhempien käsitykset yhteistyöstä, kasvatuksesta, kasvatukseen menetelmistä, lapsen hoidon ja kasvatuksen tarpeista tai vastuunjaosta eroavat kasvattajan näkemyksistä. Yhteistyösuhde punnitaan erityisesti silloin, kun herää huoli lapsen hyvinvoinnista ja perheen tai lapsen tilanne vaatii tavanomaista kasvatusyhteistyötä monipuolisempaa tukea tai apua. (Kaskela & Kekkonen 46-47.) Tällöin on tärkeä kuunnella vanhempia, hyväksyä tunteet ja antaa aikaa. On tärkeää, että tuesta ja tuen toteuttamisen muodoista sovitaan ensisijaisesti vanhempien kanssa ja annetaan heille tietoa lasta koskevien asioiden käsittelystä. Luottamuksellinen ilmapiiiri mahdollistaa yhteistyön haastavissakin tilanteissa. (Opetushallitus 2016, 33, 53.)

3.5 Kasvatusyhteistyö maahanmuuttajaperheiden kanssa

Maahanmuuttajataustaisten lasten kasvava määrä varhaiskasvatuksessa näkyy paitsi kasvatushenkilökunnan työssä myös vuoden 2016 varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Perusteissa todetaan, että lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet tulee nähdä yhteisöllä myönteisellä tavalla rikastuttavana ja ne tulee nivoa osaksi varhaiskasvatuksen kokonaisuutta ja arkea. Tämä edellyttää henkilöstöltä tietoa toisista kulttuureista ja erilaisista katsomuksista sekä taitoa nähdä ja ymmärtää asioita monesta näkökulmasta ja asettua toisen asemaan. (Kivijärvi 2016, 249; Ope-

tushallitus 2016, 30, 47.) Kasvattajan on tärkeä pohtia, millaisena hän näkee maahanmuuttajavanhemmat - autettavina vai yhteistyökumppaneina. Nähdäänkö heidät samanlaisina yhteistyökumppaneina kuin suomalaiset vanhemmat ja ohjaako työtä samat periaatteet? Jokaisella perheellä on oikeus vaikuttaa elämänsä ratkaisuihin ja päätöksiin. Kaikilla perheillä on myös vahvuuksia, jotka tulee saada käyttöön. (Halme & Vataja 2011, 76.)

Maahanmuuttajavanhempien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on suomalaiseen yhteiskuntaan kotoutunut kaksikielinen ja -kulttuurinen lapsi, joka on ylpeä omasta kulttuuriperinnöstään (Kivijärvi 2016, 249-250). Perheen kielellisestä ympäristöstä, kielivälinnoista, monikielisten ja -kulttuuristen identiteettien muodostumisesta sekä äidinkielen tai -kielten kehityksen vaiheista ja merkityksestä tulee keskustella huoltajien kanssa. Vaikka päävastuu äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on perheellä, lasten kielitaidon sekä kieli- ja kulttuuri-identiteettien ja itsetunnon kehittymistä tulee tukea monipuolisesti varhaiskasvatuksessa ja järjestää lapsille tilaisuuksia käyttäen omaa äidinkieltään. Kulttuuriyhdistyksetkin voidaan ottaa mukaan yhteistyöhön edistämään lasten ja perheiden kulttuuriperinteen jatkumista ja tukemaan lasten mahdollisuutta ilmentää omia kulttuuritaustojaan. (Opetushallitus 2016, 47-48.) Lapsen on saatava kokea päiväkodissa, että hänen kulttuurinsa ja kielensä ovat arvostettuja (Halme & Vataja 2011, 11). Myös lasten perheidentiteettiä ja perhesuhteita tulee tukea siten, että jokainen lapsi voi kokea oman perheensä arvokkaaksi (Opetushallitus 2016, 19).

Yhteistyön haasteita

Tutkimuksissa ja käytännössä on todettu, että erilaiset kulttuuri- ja kielitaustat tuovat varhaiskasvatukseen ja vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön monenlaisia haasteita ja erityispiirteitä. Vaikka eri kulttuureista tulevia lapsia alkaa olla lähes jokaisessa päiväkodissa, on kuitenkin yleistä, että lapset keskittyvät samoihin päiväkoteihin. Tämä lisää työntekijöiden kulttuurien tuntemusta, mutta myös kuormittaa, koska työskentely perheiden kanssa vie enemmän aikaa yhteisen kielen puuttuessa ja etsittäessä yhteistä linjaa erilaisten kasvatuskäytännöiden pohjalta. (Kivijärvi 2016, 260.)

Mitä paremmin maahanmuuttajavanhemmat osaavat suomea, sitä paremmat mahdollisuudet heillä on keskustella lastensa kasvatukseen ja opetukseen liittyvistä kysymyksistä (Paavola 2007, 27). Pollarin ja Koppisen (2011, 22) mukaan, mikään muu ei saa maahanmuuttaja-aikuisia tuntemaan itseään avuttomiksi lapsiksi niin kuin heikko

suomen kielen taito. He eivät voi täydellisesti luottaa siihen, että he ymmärtävät suomalaisten puhetta tai että toiset ymmärtävät heidän puhettaan sillä tavalla kuin he haluaisivat. Usein vuorovaikutusta leimaakin molempien osa-puolten kommunikaatiovaikeudet, kulttuuristen koodien rajallinen ymmärtäminen ja tietämättömyys (Paavola 2007, 25).

On sääli, että suurin ja kasvatusyhteistyön kannalta tärkein osa kommunikaatiosta tapahtuu pikaisena kuulumisten kyselynä lasten tuonti- ja hakutilanteissa ilman tulkkia. Toisaalta vaikka tulkki olisikin saatavilla, vanhemmat eivät välttämättä sitä halua. Näistä syistä keskustelu on usein pintapuolista, viestit eivät mene perille ja kummallekin osapuolelle jää epävarmuus toisen ymmärtämisestä. (Paavola 2007, 132-134.) Vaikeuksista huolimatta yhteistyö kuitenkin sujuu, kun muistetaan kunnioitus, ollaan avoimia, halutaan ymmärtää toista, kommunikoidaan rohkeasti, käytetään apuvälineitä ja muistetaan kohdata ensin ihminen ja sitten vasta tietyn kulttuurin edustaja (Jauhola ym. 2007, 10).

Heini Paavolan väitöskirjatutkimuksen (2007, 131-134) mukaan kasvattajat eivät tunne lasten kotikulttuureita tarpeeksi hyvin eikä heillä ole selvää käsitystä siitä, mitä vanhemmat heiltä odottavat. Sama pätee myös toisin päin. Kun tietoa ja ymmärrystä ei ole, yhteistyötä leimaa luottamuksen puute, ennakkoluulot ja asenteellisuus. Suhtautuminen kulttuuriseen ja kielelliseen erilaisuuteen luo perustan, jossa vuorovaikutus toimii tai ei toimi. (Paavola & Talib 2010, 126, 234; Säävälä 2013, 123-124.)

Ennakkoluulojen hälventämiseksi henkilöstön tulee kohdata jokainen perhe yksilöllisesti, perehtyä heidän kulttuureihinsa ja lähtömaiden kulttuuriin tapoihin ja keskustella vanhempien kanssa niistä. Kasvattajan tulisi tietää vanhempien lapsilleen asettamista odotuksista, kotona puhutusta kielestä ja perheen tavoista, arvoista ja normeista. (Jauhola ym. 2007, 10; Paavola & Talib 2010, 126.) Kaikkea ei voi selittää perheen etnisellä taustalla tai uskonnollisella vakaumuksella. Liialliset yleistyksiset kulttuurisista tavoista ja arvoista eivät ole hyödyllisiä, sillä yksilölliset erot vanhemmuudessa ja perheen ajankohtainen elämäntilanne vaikuttavat aina hyvinvointiin ja arjen käytäntöihin. Arvostelematta kysyminen sekä erojen ja yhtäläisyyksien pohtiminen yhdessä ovat keskeisessä asemassa maahanmuuttajaperheitä kohdatessa. Näin henkilökunta myös viestii olevansa kiinnostunut lapsesta, ja haluavansa hänen tuntevan olonsa tervetulleeksi ja turvalliseksi päivähoidossa (Jauhola ym. 2007, 10; Kuittinen & Isosävi 2013, 87, 92; Kivijärvi 2016, 251.)

Samalla tavalla vanhemmat tarvitsevat tietoa suomalaisen varhaiskasvatuksen sisällöistä, tavoitteista, menetelmistä ja kasvattajien toimintatavoista, sekä siitä, mitä lasten odotetaan oppivan ja miten vanhemmat voivat tukea lastaan oppimisessa (Paavola & Talib 2010, 125; Opetushallitus 2016, 48). Vanhempien on tärkeä tietää, mitä kasvattajat ajattelevat, miksi ja miten asioita tehdään ja miksi kysellään henkilökohtaiselta tuntuvia asioita. Monen maahanmuuttajavanhemman kasvatuskäsitys on aikuisjohtoinen ja ohjaava ja kuritusväkivalta nähdään oikeutettuna. Tätä taustaa vasten suomalainen lapsikeskeinen ja -lähtöinen kasvatuskäsitys, joka näkee lapsen itsenäistyvänä yksilönä ja aktiivisena tiedonhankkijana, voi tuntua vanhemmista lapsen mielihalujen seuraamiselta. Keskustelemalla työntekijät ja vanhemmat voivat löytää erojen lisäksi myös paljon yhtäläisyyksiä, joihin voidaan ainakin alkuvaiheessa tukeutua. (Kuittinen & Isosävi 2013, 88; Säävälä 2013, 121.)

Talibin ja Paavolan (2010, 125, 234) mukaan maahanmuuttajavanhemmat välittävät yleensä mielellään tietoa kulttuuristaan, mutta motiivointi lapsen kasvatusta ja kehitystä koskevaan yhteiseen pohdintaan voi olla vaikeaa. Varsinkin yhteisökuulttuureissa on usein korkea tarve suojella omaa yksityisyyttä, perhe-elämää ja ryhmän asioita. Kotiasioista ei yleensä puhuta vieraille ihmisille, eivätkä vanhemmat välttämättä ole tottuneet siihen, että heidän näkemyksiään pohditaan yhdessä. Varsinkin ongelmatilanteiden ratkominen ja tukitoimenpiteistä sopiminen voi olla hankalaa, koska ongelmien taustojen selvittäminen vie aikaa. Jos ongelmat nähdään eri tavalla tai pelätään tukitoimenpiteiden syrjäyttävää vaikutusta, on tärkeää osoittaa vanhemmille tukea ja hyväksyntää heidän vanhemmuudessaan, varattava vuorovaikutukselle runsaasti aikaa ja oltava kärsivällisiä. (Säävälä 2013, 123, 127.)

Hierarkkisessa yhteiskunnassa kasvanut ajattelee usein, että kasvattajalla on tietoa, valtaa ja asiantuntemusta. Suomalainen kasvattaja taas on yleensä sisäistänyt dialogiin perustuvan vuorovaikutuksen ja tasa-arvopyrkimyksen ja näkee itsensä avun ja tuen tarjoajana. Pelon, epävarmuuden ja valtahierarkian vuoksi monet maahanmuuttajavanhemmat suostuvat kaikkeen ehdotettuun, mutta eivät sitoudu, koska eivät kunnolla ymmärrä asioita tai heidän on vaikea olla vuorovaikutuksessa rakentavasti eri mieltä viranomaisen kanssa. Osa taas kieltäytyy paniikissa kaikesta. (Säävälä 2013, 126.)

Vanhempien osallistumattomuutta tai passiivisuutta ei pidä tulkita huoltajien piittaamattomuudeksi, sillä syyt ovat usein muualla kuin kiinnostuksen puutteessa. Sitoutumiseen vaikuttaa esimerkiksi ryhmälle tyypillinen koulutustaso, perhetilanne ja se, mitä vanhemmat ajattelivat omasta roolistaan ammattilaisen rinnalla. Jos luottamus ammattilai-

seen on syvä, yhteistyö voidaan kokea turhana. Jotkut taas kokevat, että mahdollisuuksia vaikuttaa päivähoidon toimintaan ei ole riittävästi eikä osallistumiseen tai palautteen antoon kannusteta. (Könönen 2007, 82-87; Säävälä 2013, 121.) Könösen tutkimuksen (2007, 82-87) mukaan vanhemmat ovat pääsääntöisesti kiinnostuneita lapsensa asioista ja varhaiskasvatuksen arjessa selviämisestä. He toivovat tietoa lapsen arjesta ja kokevat säännöllisen positiivisen palautteen, säännölliset keskustelut, tasa-vertaisen kohtelun, myönteisen suhtautumisen kulttuuriin ja etniseen taustaan ja lapsen yksilöllisen kohtaamisen hyvän yhteistyön edellytyksiksi.

Hyväksi havaittuja käytäntöjä

Halmeen ja Vatajan (2011, 80) mukaan erityisesti maahanmuuttajaperheille kannattaa tarjota aloituskeskustelun käymistä tutussa kotiympäristössä. Myös päiväkodissa tapahtuvan tutustumisvaiheen on hyvä olla riittävän pitkä, jotta vanhemmat ehtivät kunnolla nähdä, mistä arki varhaiskasvatuksessa koostuu. Päiväkodin seinälle kannattaa laittaa päivä- ja viikko-ohjelmat kuvina ja totuttaa vanhemmat katsomaan niitä yhdessä lapsen kanssa. Mikäli pitkä tutustuminen päiväkodissa ei ole mahdollista, vanhempien olisi hyvä nähdä valokuvia tai video päiväkodin arjesta ja lapsen päivästä, jotta he saisivat paremman käsityksen toiminnan sisällöstä ja lapsensa toimimisesta ryhmässä. Hyviä kokemuksia on myös vanhempien tutustumisaamupäivistä, jolloin vanhemmat osallistuvat päiväkodin toimintaan. Sen jälkeen voidaan keskustella nähdystä tai hoitaa lapsen varhaiskasvatuskeskustelu. (Hyvinkään varhaiskasvatuspalvelut 2015, 16.)

Yhteisökuultuureissa yhteistyötä voi joutua tekemään koko laajennetun perheen kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa onkin hyvä selvittää, ketkä kaikki osallistuvat lasta koskeviin päätöksiin. Tärkeisiin keskusteluihin on syytä pyytää mukaan molemmat vanhemmat ja vanhempien halutessa perheelle tärkeät lähihenkilöt. Vanhemmille on hyvä antaa mahdollisuus keskustella asioista muiden perheenjäsenten kanssa ja palata asiaan tämän jälkeen. (Halme & Vataja 2011, 74, 76.)

Ymmärtämisen varmistaminen edellyttää usein tulkin tilaamista keskusteluihin. Vanhemmat voivat pelätä tulkin paljastavan yksityisasiota ulkopuolisille, joten tulkin nimi on hyvä selvittää etukäteen. Luottotulkin käyttö tulisi mahdollistaa, mutta siinä ongelmana voi olla tulkin omien näkemysten esiintuominen vanhempien näkemysten sijaan. Tulkki olisi hyvä saada mukaan myös illalla tapahtuviin tieto- tai keskustelupainotteisiin vanhempainiltoihin. Mikäli tämä ei onnistu on hyvä järjestää korvaavia omakielisiä van-

hempainiltoja ja keskustelutilaisuuksia ja kääntää tietomateriaalia eri kielille. Lisäksi eri tiedonkulun kanavat tulee kertoa vanhemmille ja opastaa niiden käytössä. Ymmärtämisen varmistamiseksi on tärkeää myös antaa kaikki viestit sekä suullisesti kuvia apuna käyttäen että kirjallisesti. (Halme & Vataja 2011, 72, 80, 83; Säävälä 2013, 128, 130.)

Osallisuuden lisäämiseksi ja lapsen äidinkielen ja kulttuurin tukemisen konkretisoitumiseksi tulee kehittää toimintamuotoja ja menetelmiä, jotka auttavat monikulttuuristen perheiden vanhempia, erityisesti isiä, osallistumaan paitsi arjen toimintaan myös toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 31; Halme & Vataja 2011, 72.) Vanhempia voi pyytää päiväkotiin kertomaan omasta kulttuuristaan ja sen tavoista lapsille ja henkilökunnalle. Myös yhteisissä juhlissa, tapahtumissa ja teemapäivissä voi esitellä kulttuureja vaikkapa tanssin, laulun ja leikkien avulla ilman, että kieli on pääosassa. Myös toiminnalliset illat ja juhlat ovat hyviä. Lisäksi vanhemmille voi tarjota mahdollisuutta käyttää päiväkodin tiloja erilaisten kerhojen ja vanhempain-toimikuntien perustamiseen ja käyttöön. (Jauhola ym. 2007, 11; Hyvinkään varhaiskasvatuspalvelut 2015, 16.)

Kokeneemmat ja kieltä paremmin osaavat vanhemmat voivat olla vertaistukena uusille vanhemmille (Säävälä 2013, 128). Eri kulttuureista tulevien työntekijöiden palkkaamisesta ja heidän osaamisestaan puolestaan on hyötyä lapsen äidinkielen, identiteetin ja kulttuurin tukemisessa ja yhteistyössä vanhempien kanssa (Halme & Kataja 2011, 108; Kivijärvi 2016, 256). He vahvistavat lapsen kaksikielisyyden ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä, lisäävät kulttuuritulkkauksmahdollisuuksia sekä tuovat uusia näkökulmia ajattelu- ja toimintatapoihin varhaiskasvatuspalveluissa (Hyvinkään varhaiskasvatuspalvelut 2015, 26).

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen aihe, tavoite ja tutkimustehtävät

Tutkimukseni aiheena oli kasvatusyhteistyö monikulttuurisessa päiväkodissa. Tutkimuksen tarkoitus oli kuvata Varissuon päivähoitoyksikön Orminkujan päiväkodin kasvatusyhteistyön nykykäytäntöjä ja kartoittaa henkilökunnan ja maahanmuuttajataustaisten lasten vanhempien näkemyksiä ja kokemuksia monikulttuurisesta kasvatusyhteistyöstä. Tavoitteena oli nostaa esiin kasvatusyhteistyön haasteita, molempien osapuolten toiveita kasvatusyhteistyölle sekä löytää mahdollisesti myös uusia näkökulmia ja ideoita.

Sain tutkimukselle virallisen luvan sähköpostilla päiväkodinjohtaja Anne Bergmanilta vasta 18.11.2016, mutta tutkimuskysymykset täsmentyivät hänen ja lastentarhanopettaja Jerna Jaakolan kanssa jo huhti-toukokuussa 2016 käydyissä keskusteluissa seuraaviksi:

Miten kasvatusyhteistyötä toteutetaan päiväkodissa?

Mitä henkilökunta ja vanhemmat odottavat ja toivovat kasvatusyhteistyöltä?

Minkälaisia haasteita erilainen kulttuuri ja kieli tuo kasvatusyhteistyöhön?

Mitä asioita vanhemmat toivovat henkilökunnan erityisesti tietävän ja ottavan huomioon heidän kulttuureistaan?

Orminkujan päiväkotijoukko sijaitsee Turun Varissuolla, joka on Suomen suhteellisesti vieraskielisin asuinalue, sillä jo 40% alueen noin 9000 asukkaasta puhuu äidinkielenään jostain muuta kuin suomea tai ruotsia (Rasinkangas 2014, 1-2). Tammikuussa 2017 Orminkujan päiväkodissa oli yhteensä 58 lasta. Koska Orminkujan päiväkotijoukko yhdistettiin vuonna 2016 Koukkarin päiväkodin kanssa Varissuon päivähoitoyksiköksi, tammikuulta 2017 ei ole saatavissa enää erillisiä tilastoja lasten äidinkielestä. Koko yksikössä suurimmat kieliryhmät olivat kuitenkin albania, somali, arabia, kurdi ja venäjä, jotka ovat täsmälleen samat kuin Orminkujan päiväkodissa oli lokakuussa 2015. Päiväkodissa on neljä lapsiryhmää: esiopetusikäiset Saukot, 3-5-vuotiaiden Majavat, 1-3-vuotiaiden Vesikirput ja erityislasten ryhmä Norpat. Päiväkodissa oli tammikuussa 2017 yhteensä 20 työntekijää: viisi lastentarhanopettajaa, yksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja, yhdek-

sän lastenhoitajaa, yksi ryhmäavustaja, kaksi laitosapulaista, päiväkodin johtaja ja varajohtaja. Lisäksi lasten kanssa työskenteli VALMO-opettaja, konsultoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja S2-opettaja. (13.5.2016 käyty keskustelu Anne Bergmanin kanssa ja saman henkilön sähköpostiviestit 6.3.2017 ja 7.4.2017.)

Tarve tutkimukselle nousi päiväkodin arjesta, jossa oli törmätty monenlaisiin haasteisiin, jotka usein kulminoituvat perheiden erilaiseen kulttuuriin ja yhteisen kielen puutteeseen. Ne haastoivat paitsi arkisista asioista kommunikointia myös kasvatusyhteistyötä. Päiväkodin henkilökunnan näkemyksistä ja kokemista haasteista oli päiväkodissa kyllä keskusteltu, mutta päiväkodinjohtaja Anne Bergman toivoi niiden järjestelmällisempää kartoittamista. Käymisissä keskusteluissa nousi esiin myös tarve selvittää vanhempien näkemyksiä ja toiveita, jotta heidän osallisuuttaan varhaiskasvatuksessa voitaisi paremmin tukea ja lisätä. Perusteluna tälle oli, että vanhempien ajatukset tulivat kirjatuksi oikeastaan vain virallisissa kasvatuskeskusteluissa ja kuitenkin varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Opetushallitus 2016) nostavat vanhempien osallisuuden ja kasvatusyhteistyön hyvin tärkeäksi ja varhaiskasvatusta velvoittavaksi asiaksi. Tutkimuksen toivottiin antavan hyvän pohjan Orminkujan päiväkodin yhteistyökäytäntöjen kehittämiseksi.

Kasvatusyhteistyöstä on viimeisten vuosien aikana tehty melko paljon tutkimusta käyttäen kasvatuskumppanuus-käsitettä. Tutkimuksia on tehty kuitenkin pääasiassa kantasuomalaisien vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan näkökulmasta. Sen sijaan kasvatusyhteistyötä monikulttuuristen perheiden kanssa ei ole vielä laajamittaisesti tutkittu, vaikkakin maahanmuuttajataustaisten lasten kasvava määrä varhaiskasvatuksessa luo tällaiselle tutkimukselle painetta. Varsinkin pääkaupunkiseudulla on kuitenkin ollut erilaisia kehittämishankkeita, kuten MONIKU-hanke, ja niissä on tuotettu hyödyllistä materiaalia varhaiskasvattajien käyttöön (ks. Hyvinkään varhaiskasvatuspalvelut 2015 ja Jauhola ym. 2007).

Yliopistotasoisista tutkimusta aiheesta on tehty vähän. Kattavin ja tuorein aineisto löytyi Heini Paavolan ja Tytti Talibin tutkimuksista, joihin viittasin kappaleessa Kasvatusyhteistyö maahanmuuttajaperheiden kanssa (ks. kappale 3.5). Heini Paavola (2007) tutki väitöskirjassaan Monikulttuurisuuskasvatus päiväkodin monikulttuurisessa esiopetusryhmässä kasvattajien kokemuksia yhteistyöstä muita kulttuureja edustavien vanhempien kanssa. Tutkija Minna Säävälä (2012) puolestaan tutki Väestöliiton toteuttamassa maahanmuuttajavanhempien ja koulun henkilöstön haastattelututkimuksessa maahanmuuttajaperheiden ja koulun yhteistyöhön vaikuttavia tekijöitä.

Pro gradu –tutkimuksista tutustumisen arvoisia ovat Kirsi Könösen (2007) ja Maria Arttijeffin (2015) tutkimukset. Könösen tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää maahanmuuttajataustaisten vanhempien kokemuksia yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden onnistumisesta varhaiskasvatuksessa sekä vanhempien valmiuksia sitoutua työskentelemään yhdessä varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa lapsensa parhaaksi. Laadullisen tutkimuksen aineisto kerättiin vertaishaastatteluin, joissa somalialais- ja venäläistaustaiset vanhemmat keskustelivat omalla äidinkielellään annetuista teemoista. Olen viitannut tutkimuksen tuloksiin kappaleessa 3.5.

Maria Arttijeffin tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää päiväkodin henkilöstön ja maahanmuuttajaperheiden välistä yhteistyötä ja erityisesti sitä, mitä on yhteistyö ilman yhteistä kieltä. Hän selvitti kahden päiväkodin henkilökunnan mielipiteitä kyselyllä ja haastattelulla. Aineistoa täydennettiin vielä opetustoimen maahanmuuttajakoordinaattoreiden ja perhepäivähoidon ohjaajan haastattelulla. (Arttijeff 2015, 34-39.) Tulosten mukaan päiväkodin henkilökunta näki kasvatuskumppanuuden rakentuvan hoidon alkaessa kulttuurieroista ja kommunikointivaikeuksista johtuen hitaammin ja työläämmin maahanmuuttajaperheiden kanssa verrattuna suomalaisiin perheisiin. Yhteisen kielen puute toi ongelmia etenkin arkipäivän asioissa (pukeminen, hakeminen, sairaan lapsen hoitoon tuominen), sääntöjen noudattamisessa ja velvollisuuksien ymmärtämisessä ja keskustelussa. Arttijeffin mukaan luottamuksellinen kumppanuus syntyy avoimuuden, tasavertaisen kohtelun, keskusteluiden ja kuulumisten vaihtamisen kautta. Tässä hyvänä apuna koettiin omahoitaja perheen luottohenkilönä. (Arttijeff 2015, 45-53.)

Salo ja Vauhkonen selvittivät opinnäytetyössään maahanmuuttajataustaisten perheiden ja henkilökunnan kokemuksia kasvatuskumppanuudesta helsinkiläisessä päiväkotiki Sepänmäessä. Laadullisen tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelemalla viittä vanhempaa ja viittä työntekijää. Tulosten mukaan molemmat osapuolet kokivat kasvatuskumppanuuden toteutuvan hyvin kulttuurista riippumatta. Kulttuuristen erityispiirteiden ja vanhempien toiveiden huomiointi sekä ymmärtävä, avoin ja kompromissihaluinen lähestymistapa vuorovaikutuksessa koettiin tärkeiksi kumppanuuden kannalta. (Salo & Vauhkonen 2011, 2, 53-70.)

Heini Alén selvitti laadullisessa tutkimuksessaan haastattelemalla ja kyselyllä vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan näkemyksiä siitä, miten kasvatuskumppanuus toteutuu turkulaisessa monikulttuurisessa Päiväkotiki Villasukassa, miten kumppanuutta voisi syventää ja mitä erityispiirteitä monikulttuurisessa kasvatuskumppanuudessa on (Alén 2015, 24-26). Tulosten mukaan kumppanuus ja yhteistyö sujui hyvin ja vuorovai-

kutus oli avointa. Vanhemmat saivat riittävästi tietoa lapsensa arjesta. Päiväkodissa oli otettu käyttöön monenlaisia työkaluja ja järjestetty tapahtumia kumppanuuden ylläpitämiseksi ja osallisuuden lisäämiseksi. Monikulttuurisen yhteistyön onnistumisen kannalta tärkeäksi nähtiin panostus aloitusvaiheen yhteistyöhön. Vanhemmilla oli tutustumismahdollisuus päiväkotiin, päiväkodin käytännöt kerrottiin selkeästi, täytettiin kulttuuripassi ja keskusteltiin perheen kulttuurin erityispiirteistä sekä niiden vaikutuksista päivähoitoon. Henkilökunnassa olevat eri kulttuureista tulevat työntekijät ja harjoittelijat toimivat kulttuuritulkkeina. Alénin (2015, 29-32) mukaan yhteistyön onnistumiseksi kasvattajilla tulisi olla hyvät vuorovaikutustaidot ja heidän tulisi olla aidosti kiinnostuneita monikulttuurisuudesta, sietää keskeneräisyyttä ja olla positiivisia ja avoimia.

4.2 Tutkimusmenetelmät

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan jotakin tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jostakin ilmiöstä (Eskola & Suoranta 1998, 61). Tutkijaa kiinnostaa aineistosta löytyvien merkitysten laadullinen erilaisuus eikä niiden määrä tai edustavuus (Ahonen 1995, 126-127). Aineistosta ei tehdä päätelmiä yleistettävyyttä ajatellen, mutta ajatuksena on kuitenkin se, että yksityisessä toistuu yleinen (Hirsjärvi ym. 2009, 182).

Tutkimukseni on laadullinen tapaustutkimus, jossa tutkimuksen kohteena oli Orminkujan päiväkodin henkilökunta ja paikassa hoidossa olevien maahanmuuttajataustaisten lasten vanhemmat. Päiväkodin ryhmäkokoja, lasten ja perheiden kulttuuri- ja kielitaustoja ja kasvatusyhteistyökäytäntöjä selvitin alustavasti päiväkodinjohtaja Anne Bergmanin ja lastentarhanopettaja Jerna Jaakolan kanssa 13.5.2016 käymässäni keskustelussa. Lisätietoja päiväkodin käytännöistä ja arjesta sain käytännön kokemuksesta, kun olin harjoittelussa päiväkodissa Majavien ryhmässä kymmenen viikkoa 10.11.2016-27.1.2017 välisenä aikana.

Selvitin päiväkodin henkilökunnan kasvatusyhteistyökäytäntöjä ja näkemyksiä kasvatusyhteistyöstä monikulttuuristen vanhempien kanssa systemaattisesti kyselyllä, johon henkilökunta vastasi tiimeittäin. Tiimeihin kuului lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia, sekä yhteen tiimiin myös varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Kyselyssä oli pelkästään avoimia kysymyksiä, koska toivoin tiimien ilmaisevan ajatuksiaan vapaasti ja nostavan esiin näkökulmia, joita en osannut ajatella (Hirsjärvi ym. 2009, 199-200). Laadin kyselyn joulukuussa 2016 yhdessä lastentarhanopettaja Jerna Jaakolan kanssa. Käytin

suunnittelussa apuna paitsi teoriasta nousevia teemoja myös tietojani päiväkodin yhteistyömuodoista ja tiimeiltä kerättyjä, Jerna Jaakolalta 6.5.2016 sähköpostitse saamiani listoja yhteistyön haasteista. Muotoilin kysymykset niin, että ne vastaisivat mahdollisimman suoraan tutkimuskysymyksiini. Jaoin paperiset kyselylomakkeet talon neljälle työntekijätiimille koko talon henkilökunnan palaverissa 9.1.2017 ja annoin vastaustaikaa 27.1.2017 asti. Kyselylomake henkilökunnalle on raportin liitteenä (Liite 1).

Maahanmuuttajavanhempien ajatuksia ja kokemuksia oli tarkoitus alun perin selvittää samankielisten ensisijaisesti vertaishaastattelun avulla, mutta vanhemmista johtuvien äkillisten aikataulumuutosten seurauksena yksikään vertaishaastattelu ei toteutunut. Tästä syystä käytin puolistrukturoitua teemahaastattelua, koska halusin tutkittavien näkökulmien ja äänen pääsevän esille (Hirsjärvi ym. 2009, 164). Toinen syy haastattelun valintaan menetelmäksi oli vanhempien puutteellinen kielitaito. Haastattelussa on mahdollisuus esittää tarkentavia kysymyksiä ja selventää asioita (Hirsjärvi & Hurme 2008, 35). Puolistrukturoidussa teemahaastattelussa pääkysymykset ja teemat ovat kaikille samat, mutta siinä ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja ja kysymysten järjestys ja muoto vaihtelevat (Eskola & Suoranta 1998, 87). Laadin haastatteluja varten kysymysrunгон, joka oli osittain hyvin yhtenäinen henkilökunnalle tehdyn kyselyn kanssa. Haastattelurungon kysymykset ja saatekirje vanhemmille on raportin liitteenä (Liite 2).

Aloitin vanhempien suostuttelun haastatteluun joulukuussa 2016. Tarkoitukseni oli haastatella päiväkodin suurimpien kieliryhmien vanhempia eli kurdin-, somalin-, albanian-, venäjän ja arabiankielisiä vanhempia tammikuun 2017 aikana. Tein rajauksen suurimpiin kieliryhmiin, koska ne edustivat suurinta osaa perheistä ja vertaishaastatteluihin olisi ollut näistä helpoin löytää riittävästi osallistujia. Kaikki nämä kieliryhmät löytyivät Majavien ryhmästä, jossa olin harjoittelussa. Koska olin tutustunut jo ryhmäni vanhempiin, päätin aloittaa haastateltavien etsimisen heistä. Lähestyin ensisijaisesti niitä vanhempia, joiden suomen kielen taidon olin havainnut melko hyväksi. Kerroin vanhemmille, että olen tekemässä tutkimusta kasvatusyhteistyöstä päiväkodin kanssa ja toivoisin heidän osallistuvan joko vertaishaastatteluun omalla kielellä ja suomeksi tai yksilöhaastatteluun suomeksi. Annoin heille kirjoittamani saatekirjeen (ks. Liite 2), jotta he voivat miettiä, haluavatko osallistua. Kaksi vanhempaa kieltäytyi aikapulaan ja kieliongelmiin vedoten ja yhdeltä en saanut koskaan vahvistusta asiaan. Lopulta viisi yksittäistä vanhempaa ja yksi pariskunta suostuivat osallistumaan haastatteluun. Kaksi haastatteluisista piti alun perin olla vertaishaastatteluja, mutta ne jouduttiin muuttamaan yksilöhaas-

tatteluiksi aiemmin mainittujen aikataulumuutosten takia. Sovin vanhempien kanssa ajan haastattelulle ja annoin kysymykset etukäteen tutustuttavaksi.

Haastattelin vanhempia Orminkujan päiväkodin rauhallisissa tiloissa kuten neuvotteluhuoneessa ja Majavien ryhmän tiloissa lasten ollessa ulkoilemassa. Aloitin jokaisen haastattelun avaamalla kasvatusyhteistyökäsitteen vanhemmille ja kertomalla, miksi teen tutkimusta ja miten tulen aineiston raportoimaan. Koska haastatteluissa ei ollut taloudellisesti mahdollista käyttää tulkkia, jouduin joidenkin kysymysten kohdalla kertomaan esimerkkejä ja tekemään tarkentavia kysymyksiä varmistaakseni, että vanhemmat ymmärsivät kysymykset oikein. Haastattelut olivat luonteeltaan keskustelunomaisia ja vuorovaikutteisia. Vanhemmat vastasivat kysymyksiin melko laajasti ja tilanteessa vallitsi luottamuksellinen ilmapiiri. Ensimmäisen haastattelun aikana esitetyt tarkentavat kysymykset ja vanhempien esiin nostamat asiat muokkasivat jonkin verran seuraavia haastatteluja siten, että poimin siitä ylös hyviä kysymyksiä. Haastattelut kestivät puolesta tunnista tuntiin.

Kysyin vanhemmilta luvan haastattelujen nauhoittamiseen. Kahta ensimmäistä haastattelua en kuitenkaan nauhoittanut, koska ensimmäisellä kerralla haastattelu-aika siirtyi yllättäen, eikä minulla ollut saatavilla nauhoitukseen sopivaa laitetta ja toisella kerralla en saanut iPadilla olevaa äänitystä toimimaan. Neljä muuta haastattelua nauhoitin. Kirjoitin kaikista haastatteluista myös muistiinpanoja haastattelurunkopaperiin.

Koska kaikki vanhemmat eivät halunneet osallistua haastatteluun ja halusin tarjota osallistumismahdollisuutta myös muiden ryhmien vanhemmille, päätin tehdä haastattelurungon pohjalta vanhemmille myös kyselylomakkeen ja siihen liittyvän saatekirjeen (Liite 3). Laitoin kyselylomakkeet saateen kanssa kirjekuoriin ja jaoin niitä toisten ryhmien henkilökunnan annettavaksi niille vanhemmille, joiden suomen kielen taito olisi riittävän hyvä kyselyyn vastaamiseen, sekä halukkaille Majavien ryhmän vanhemmille. Sain kahdeksasta kyselylomakkeesta kaksi takaisin määräpäivään 31.1.2017 mennessä.

4.3 Aineiston analysointi

Käytin sekä kyselyaineistojen että haastatteluaineiston analysoinnissa aineistolähtöistä sisällön analyysia. Siinä analyysin vaiheet ovat aineiston redusointi, eli pelkistäminen, aineiston klusterointi, eli ryhmittely ja abstrahointi, eli teoreettisten käsitteiden luominen

(Tuomi & Sarajärvi 2002, 110). Aineistosta nostetaan esiin tutkimuskysymysten näkökulmasta olennaiset asiat. Tämän jälkeisessä karkeassa luokittelussa voidaan käyttää apuna haastattelurungon ja kyselyn teemoja. Edelleen aineistosta etsitään yhtäläisyyksiä, ristiriitaisuuksia ja poikkeamia, joiden perusteella muodostetaan alaluokkia. Alaluokista puolestaan voidaan yhdistellä yläluokkia ja niistä muodostaa käsitteitä. (Syrjäläinen 1995, 89.)

Kirjoitin jokaisen kuuden haastattelun jälkeen tekemäni muistiinpanot koneella puhtaaksi kysymysrunгон mukaisesti. Tämän jälkeen kuuntelin äänitallenteet läpi kahteen kertaan ja litteroin niistä omasta mielestäni tutkimuskysymysten ja kunkin teeman kannalta olennaiset ja muistiinpanojani täydentävät vastaukset samoihin kysymysrunkoihin. Merkitsin jo tässä vaiheessa erikseen sellaiset vastaukset, joita ajattelin käyttää sitaatteina raportissani. Kun minulla oli kuusi erillistä haastatteluaineistoa purettuna tekstiksi, kirjoitin yhteen kysymysrunkoon kaikkien haastattelujen vastaukset kysymyksittäin. Koska haastatteluissa keskustelu ei edennyt aina kysymysrunгон mukaisesti, siirsin osan vastauksista sellaisten pääkysymysten alle, jonne ne minun mielestäni kuuluivat. Yhdistin tässä vaiheessa aineistoon myös kahden vanhemman kyselyvastaukset, koska kyselyssä oli sama runko. Kirjoitin jokaisen vanhemman vastaukset eri väreillä, jotta pystyin tarvittaessa yhdistämään vastaajan ja vastauksen toisiinsa. Kirjoitin myös henkilökunnan tiimeittäin palauttamien kyselyiden vastaukset koneella puhtaaksi ja sen jälkeen kysymyksittäin kuten vanhempien vastaukset. Täydensin kysymyksen Minkälaisia haasteita erilainen kulttuuri ja kieli tuo kasvatusyhteistyöhön vastauksia Jerna Jaakolalta 6.5.2016 sähköpostitse saamillani tiimeiltä kerätyillä alustavilla näkemyksillä, koska kaikki sähköpostissa mainitut haasteet eivät nousseet kyselyssä esiin.

Kun olin kirjoittanut vanhempien ja henkilökunnan vastaukset kysymyksittäin, kävin aineistot läpi pääkysymys kerrallaan ja alleviivasin sieltä avainsanoja ja listasin mainintoja. Etsin vastauksista yhtenäisyyksiä ja poikkeavuuksia ja muodostin yhteneväisistä vastauksista alaluokkia, jotka tiivistin sopivaksi sanaksi tai lauseeksi eli yläluokaksi. Vältin tietoisesti liiallista abstrahointia, koska ajattelin päiväkodin hyötyvän enemmän karkeammasta luokittelusta, josta näkyy sävyerot kuin liian tiivistetyistä käsitteistä. Koska tutkimukseni oli laadullinen eikä määrällinen en myöskään kvantifioinut vastauksia lukumääriksi. Halusin kuitenkin nostaa esiin poikkeamat ja hyvin yksimieliset näkemykset. Henkilökunnan vastauksissa halusin säilyttää yhteistyökäytännöissä tiimikohtaisuuden, jotta henkilökunta voisi havaita tiimikohtaiset erot.

5 TULOKSET

5.1 Taustatiedot vanhemmista

Tutkimukseen osallistuneista yhdeksästä vanhemmasta seitsemän oli asunut Suomessa yli kymmenen vuotta ja kaksi alle kymmenen vuotta. Vanhemmista kolme oli somalinkielisiä, kolme arabiankielisiä, kaksi kurdinkielisiä ja yksi venäjänkielinen. Albaniankielistä vanhempaa en onnistunut saamaan mukaan tutkimukseen.

5.2 Kasvatusyhteistyön toteuttaminen päiväkodissa henkilökunnan kuvaamana

Lapsen aloittaessa päivähoiton Orminkujan toimipaikassa vanhemmilla on mahdollisuus olla lapsen kanssa tutustumassa päiväkodin arkeen. Tutustumisjakson pituus vaihtelee lapsen ja perheen tarpeen mukaan. Tavoitteena on mahdollisimman pehmeä aloitus, jossa lapsen päivän pituutta pidennetään pikkuhiljaa. Viimeistään tutustumisjakson aikana käydään alkukeskustelut siinä laajuudessa kuin lapsen tilanne vaatii ja kerrotaan talon käytännöistä. Vesikirpuissa on käytössä omahoitajuus, jossa yksi henkilökunnasta ottaa enemmän vastuuta lapsen asioista ja keskustelee vanhempien kanssa. Muiden ryhmien kohdalla ei mainittu omahoitajakäytäntöä, mutta lapsen osoittama kiintymys ja turvautuminen johonkin työntekijään pyrittiin ottamaan mahdollisuuksien mukaan huomioon alkuvaiheessa ja lapsen vastuuhenkilöä pohdittaessa.

Tuonti- ja hakutilanteiden käytännöistä mainittiin, että lapsen tullessa hoitoon jokaista lasta ja vanhempaa tervehditään ja ”parhaiten vapaana” oleva aikuinen ottaa lapsen vastaan. Vanhemman kanssa vaihdetaan kuulumisia lapsen päivästä pääsääntöisesti hakutilanteissa, koska aamuisin on usein kiireisempää. Lapsen päivästä pyritään kertoamaan jotakin positiivista. Tarvittaessa vanhempi pyydetään sivummalle juttelemaan, jos on jotakin erityistä asiaa.

Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut käydään jokaisessa ryhmässä vähintään kaksi kertaa vuodessa. Keskusteluaika sovitaan vanhempien kanssa yhdessä ja varataan tarvittaessa tulkki paikalle. Esiopetusryhmä Saukoissa lastentarhanopettajat pitävät keskustelut. Vesikirpuissa ja Majavissa kaikki työntekijät pitävät keskusteluja. Vesikirpuissa henkilökunta täyttää lomakkeen ainakin osittain etukäteen ja keskustelussa siihen lisätään vanhempien toiveita, mielipiteitä ja sovittuja toimia. Majavissa lapsen

asiat käydään tiimin kanssa läpi ennen keskustelua. Erityisryhmä Norpissa varhaiskasvatuksen erityisopettaja pitää keskustelut yleensä lastenhoitajan kanssa. Vasukeskustelujen lisäksi heillä on paljon myös muita tapaamisia ja verkostopalavereja vanhempien tai henkilökunnan arvioiman tarpeen mukaan.

Orminkujalla on tapana pitää syksyisin **vanhempainilta**. Työntekijätiimit sopivat, mitä asioita illassa käsitellään ja kenen johdolla. Vanhemmille tiedotetaan illasta selkeästi ja tilataan tarvittavat tulkit. Illassa on yleensä yhteinen informaatiopainotteinen aloitus, jonka jälkeen jakaudutaan ryhmittäin. Illat sisältävät informaation lisäksi vapaata keskustelua, tutustumista ja kahvittelua. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja on ollut tilaisuuksissa mukana.

Toimipaikassa järjestetään joko ryhmien yhteiset tai erilliset **joulu- ja kevätjuhlat**, joihin lapsiryhmät valmistelevat ohjelmaa. Juhlien lisäksi järjestetään yleensä kaksi tai kolme perheille suunnattua yhteistä tapahtumaa toimintakaudessa. Orminkujalla on järjestetty esimerkiksi liikunnallisia tapahtumia ja nuotioiltoja. Nuotioillassa henkilökunta on tehnyt nuotion ja perheet ovat tuoneet omat eväät mukana. Juhlien ja tapahtumien suunnittelusta vastaa yleensä toimikunta, jossa on vähintään yksi työntekijä jokaisesta ryhmästä.

Vanhemmille **tiedotetaan** asioista viikkotiedotteilla Wilmassa, paperisilla tiedotteilla, lapuilla ulko-ovissa, ilmoitustauluilla olevalla päiväjärjestyksellä, suullisesti tuonti- ja hakutilanteissa, soittamalla ja tekstiviestillä. Vesikirppujen henkilökunta nosti suullisen tiedotuksen tärkeimmäksi. Norpat puolestaan tiedottavat pääasiassa puhelimella soittaen tai tekstiviestein. Vaikka Wilma koettiin käteväksi tavaksi tiedottaa, kokemus on, että kaikki vanhemmat eivät lue sitä. Tekstiviestit koettiin käteväksi tavaksi muistuttaa asioista kaikille ryhmän vanhemmille kerralla tai vanhemmille, joiden lapset ovat olleet pois hoidosta.

Muina kasvatusyhteistyön muotoina mainittiin pienet keskustelutuokiot, joissa pyritään vastaamaan vanhempia askarruttaviin kysymyksiin, antamaan neuvoja niitä pyydetessä ja tukemaan vanhemmuutta, kouluun ilmoittautumisessa auttaminen ja yhteistyö lasten mahdollisten terapeuttien kanssa.

5.3 Henkilökunnan ja vanhempien odotukset kasvatusyhteistyölle

Henkilökunnan mielestä kasvatusyhteistyössä tärkeitä asioita ovat molemminpuolinen luottamus, rehellisyys, ymmärrys ja kunnioittava ja arvostava kohtaaminen, samalla puolella oleminen ja avoin kommunikointi. Erityisen tärkeää heidän mielestään on saavuttaa yhteisymmärrys siitä, että työtä tehdään lasten parhaaksi ja siksi on tärkeää sopia yhdessä lasten asioista ja pitää kiinni sovitusta. Henkilökunta toivoi vanhemmilta kiinnostusta ja halukkuutta yhteistyöhön sekä avoimuutta ja uskallusta kysellä, ihmetellä ja kertoa omia mielipiteitään. Monikulttuuristen vanhempien toivottiin myös osallistuvan enemmän toiminnan suunnitteluun ja jakavan tietoa kulttuuristaan.

Vanhemmat nostivat avoimen **keskustelun**, palautteen annon ja **tiedon kulun** tärkeimmiksi asioiksi yhteistyössä ja luottamuksen perustaksi. Vanhemmat toivoivat, että kaikista lapseen liittyvistä asioista voitaisiin puhua avoimesti ja **palautetta** annettaisiin puolin ja toisin. Vanhemmat kokivat, että henkilökunta ottaa hyvin kontaktia ja kertoo asioista ja myös heillä on ollut tarvittaessa mahdollisuus keskustella ja neuvotella henkilökunnan kanssa. Kaikki haastatellut vanhemmat kertoivat luottavansa henkilökuntaan niin paljon, että he voivat kertoa avoimesti lapsen kasvatukseen ja hoitoon liittyvät asiat ja uskaltavat ottaa puheeksi myös vaikeita asioita. Toiveena oli, että henkilökuntakin ottaa heti esiin, jos lapsesta on jotakin huolta.

” Tämä on mun lapsi ja hän on täällä. Ei mua kiinnosta jos on vakava asia tai pieni asia... Jos se on mun lapsille jotain, mä vain kerron. Jos se liittyy tähän päiväkotiin, mä kerron suoraan asiat. Ja samoin kaikille opettajille täällä. Samoin mä haluan ne kertoa mulle. Mä haluan semmoinen yhteistyö.

Säännöllinen **kuulumisten vaihtaminen** puolin ja toisin oli kaikkien vanhempien mielestä tärkeää. Erityisen tärkeäksi se koettiin tutustumisvaiheessa lapsen aloittaessa hoidon ja pienten lasten kohdalla. Vanhemmat kertoivat olevansa kiinnostuneita kuulemaan esimerkiksi, mitä lapsi on tehnyt, miten on syönyt, onko ollut reipas, onko tunnut kipeältä, onko ollut surullinen ja onko ollut riitaa. Vanhemmat pitivät tärkeänä sitä, että kerrotaan heti jos päiväkodissa tai kotona on tapahtunut jotakin poikkeavaa, joka voi vaikuttaa lapseen. Osa vanhemmista kertoi myös keskustelewansa lastensa kanssa päivittäin hoitopäivästä. Jos keskustelussa nousee jotain erityistä esille, he ottavat asian puheeksi henkilökunnan kanssa.

Vanhemmat korostivat, että henkilökunnan tulisi olla kuulumisten kertomisessa aktiivisia ja kertoa kysymättäkin, mutta toisaalta myös vanhempien omaa aktiivisuutta kysymisessä peräänkuulutettiin. Vanhemmat kertoivat kuitenkin luottavansa siihen, ettei lapsen päivästä tarvitse kantaa huolta ja henkilökunta ilmoittaa heti, jos jotakin on pielessä.

”Tärkeintä on että hoitajat kertoo mitä lapset ovat tehneet päivän aikaan. Ja miten ne on hoitanut erilaiset tilannetta esim. määräykset.”

”Tämä on niiden (opettajien) työ huolehtia lapsista. Ja mä oon töissä, jos jotain pahaa tapahtuu, niin mä haluan ne soittaa mulle saman tien.”

Vanhempien toiveena oli, että suunnitelmallisen varhaiskasvatuksen ja kasvatusyhteistyön seurauksena lapset oppivat ja kehittyvät turvallisesti, oppivat olemaan toisten lasten kanssa ja oppivat suomen kieltä. Henkilökunnan toivottiin tukevan lasten välistä vuorovaikutusta ja sosiaalisuutta sekä rohkaisevan kommunikointiin.

”(Lapset) oppivat päivittäin uusia asioita jossa on kiva keskustella lasten kanssa iltaisin nukkumaan meno aikana.”

Aloitus- ja tutustumisvaihe

Kenenkään kotiin ei ollut tehty tutustumiskäyntiä päiväkodista, eivätkä vanhemmat pitäneet sellaista tarpeellisena tai luontevana. Sen sijaan kaikki vanhemmat olivat olleet lapsen kanssa tutustumassa päiväkotiin, kun lapsi aloitti päivähoidon. Tutustumisjakson pituus ja tapa oli vaihdellut lapsen ja perheen tarpeiden mukaan. Vanhemmat kokivat päiväkotiin ja ryhmään tutustumisen rauhassa lapsen kanssa hyvänä asiana kaikille osapuolille. Tutustumisjakso koettiin erityisen tärkeäksi silloin, kun ensimmäinen lapsi aloittaa päivähoidon ja vanhempi ja lapsi eivät vielä tiedä päiväkodin käytäntöjä eikä henkilökunta tunne lasta, perhettä ja perheen tapoja ja toiveita.

Haastatelluista vanhemmista vain yhdellä oli omakohtainen kokemus hoidosta päiväkodissa. Muut vanhemmat tutustuivat päiväkotiin vasta ensimmäisen lapsen aloitettua hoidossa. He kertoivat, että on tärkeää itse nähdä, kysyä ja kuulla, minkälaista toimintaa ja minkälaisia tapoja päiväkodissa on, jotta he saavat tietoa ja mahdolliset ennakkoluulot ja pelot hälvenevät.

”Minulla oli erilainen mielikuva (tästä päiväkodista.) Oli positiivinen yllätys. Tämä oli hyvä paikka.”

Vanhemmat haluavat tietää esimerkiksi, millainen on päiväkodin rytmi, miten syödään, nukutaan ja leikitään, miten lapsia kasvatetaan ja hoidetaan ja mitä vanhemmilla odotetaan. Henkilökunnalla tulisi olla myös valmiudet selittää ja perustella päiväkodin toimintaa. Esimerkiksi eräs vanhempi oli ihmetellyt tutustumisaikana, miksi päiväkodissa leikitään paljon eikä ole lainkaan oppikirjoja. Opettaja oli selittänyt, että oppiminen on suomalaisessa päiväkodissa erilaista, koska lapsen ajatellaan oppivan leikkiessään ja toimiessaan.

Vanhempien mielestä henkilökunnan toiminnalla on suuri merkitys sille, miten lapsi sopeutuu päivähoitoryhmään. Varsinkin alussa henkilökunnan olisi tärkeä huomioida lapsi yksilöllisesti ja saada hänet pitämään opettajista ja päiväkodista ja viihtymään hoidossa. Koska suurin osa lapsista ei hoitoon mennessään juurikaan puhu suomea, myös suomen kielen oppimisen tukeminen heti alusta alkaen on vanhempien mukaan tärkeää. Vanhempien mielestä alkuvaiheen kommunikoinnin helpottamiseksi henkilökunnan olisi hyvä tietää muutamia tärkeitä sanoja tai lauseita lapsen äidinkielellä. Esimerkiksi, mitä lapsi sanoo, kun haluaa mennä vessaan.

”Hoitajat autoivat hyvin siinä ohjeistivat miten pääsemme helposti yli vierasteluun.”

”Yleensä aloitus on vaikea. Hoitajilta enemmän aika uusille lapsille. Esim. perus asiasta täyty kirjoita muistilappu jota pystyy alkuvaihesa komunikoimaan lapsen kaa. Ettei lapsi tuntee ulkopuoliseksi.”

Konkreettisena hyvänä käytäntönä yksi vanhempi kertoi, että hänelle annettiin alussa lista tavaroista ja varusteista, joita lapsi tarvitsi päiväkodissa. Hän koki listan hyvänä apuna. Toinen vanhempi taas kertoi, että alkuvaiheessa oli hyvä, kun sai soittaa päiväkotiin ja kysyä, miten menee. Kun päiväkodista kerrottiin, että lapsi viihtyy ja leikkii toisten kanssa, tieto rauhoitti.

Haku- ja tuontitilanteet

Vanhempien mielestä haku- ja tuontitilanteissa sekä lapselle että vanhemmalle on tärkeää kuulumisten vaihdon lisäksi tulla huomatuksi ja kokea itsensä tervetulleeksi. Vaikka päiväkodissa olisi kiireinen tilanne, toivotaan, että tervehditään ja ollaan kuulolla, jos vanhemmalla on jotakin asiaa. Lisäksi toivottiin ymmärrystä työssä olevien vanhempien

aamukiirettä kohtaan ja henkilökunnan vastuunottoa tilanteessa, sekä kiiteltiin joustoa ja neuvotteluvaraa hakuaikatauluissa.

”Välillä on ollut, kun olen tuonut lapsen, on ollut joku hoitaja ihan tulee avaamaan ovi ja lähtee sitten istumaan huoneeseen. Se tuntuu vähän, se ei ole kiva. Tai joskus joku toinen ihan seisoo vieressä kun lapsi riisutaan. On parempi olo kun lähtee töihin.”

”Hoitajien kanssa ollaan aina sovittu, jos tulemme hakemaan lapset aikasemmin tai hieman myöhemmin. Lapsella jos on lääkäri aika kaikki ollaan sovittu. Hyvin kommunikointi on pelanut. Ei ole mitään valittamista.”

Vasu-keskustelut

Kaikki vanhemmat olivat osallistuneet varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluun ainakin kerran. Keskustelut koettiin pääsääntöisesti hyvänä ja tärkeänä asiana, mutta yksi vanhemmista piti keskusteluja turhina samojen asioiden toistona. Keskustelut nähtiin hyvinä tilaisuuksina keskustella lapsen asioista ja henkilökunnan havainnoista, asettaa yhdessä tavoitteita lapsen kasvulle ja kehitykselle. Vanhemmat kokivat saaneensa keskusteluissa tietoa lapsen oppimisesta ja toiminnasta päiväkodissa sekä neuvoja lapsen oppimisen tukemiseen. Osa vanhemmista nosti esille myös sen, että he toivoisivat enemmän opetusta leikkimisen sijaan. Keskustelut nähtiinkin tärkeäksi kanavaksi saada oma mielipide kuuluviin ja kirjattua ylös.

”Mielestäni se on runko tähän kokonaisvaltaiseen kasvuun ja kehityksiin. Hyvin nopeasti hoitajat tutustuivat lapsiin yksilöllisesti.”

”Vasu-keskustelut minun mielestä on turhan koska samaat asiat käydään läpi joka päivä. Hoitajat voi esitäyttää lomakkeen.”

Vanhempainillat

Kaikki vanhemmat olivat osallistuneet vanhempainiltoihin vähintään kerran. Suurin osa piti iltoja hyvinä ja informatiivisina. Monet olivat saaneet niissä uutta tietoa esimerkiksi päiväkodin tapahtumista ja säännöistä. Illat nähtiin tärkeiksi varsinkin uusille perheille ja esiopetusikäisten lasten vanhemmille, joille lapsen koulun alkaminen on iso asia. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan läsnäolo illoissa, mahdollisuus kysyä asioista ja tavata toisia vanhempia koettiin myös hyvinä asioina.

Osa vanhemmista koki kuitenkin, ettei illoissa tullut esille juurikaan uusia asioita. Samat asiat voisi välittää myös Wilman kautta. Eräs vanhemmista totesi myös, ettei illoissa tule kysytyä asioista, vaikka olisikin jotakin mielessä, kun paikalla on paljon vanhempia. Toiveena oli myös, että vanhempainillat järjestettäisi ryhmissä eri aikaan, jotta perheen lasten ollessa eri ryhmissä ei tarvitsisi valita, mihin osallistuu.

Koko perheelle tarkoitetut tapahtumat ja juhlat

Yhtä vanhempaa lukuun ottamatta kaikki vanhemmat olivat osallistuneet ainakin johonkin päiväkodin juhlaan tai tapahtumaan. Yhteisiä juhlia, kuten joulu- ja kevätjuhlia pidettiin hyvinä, koska lasten on hyvä tutustua eri juhliin ja tietää, miksi juhlia vietetään. Yhtä vanhempaa harmitti se, etteivät kaikki vanhemmat osallistu juhliin, jolloin juhlaa on vaikea rakentaa yhdessä. Kiitosta puolestaan sai se, että juhlissa huomioidaan hyvin eri ikäiset lapset. Lisäksi yhteisten tapahtumien todettiin antavan mahdollisuuden tutustua toisiin vanhempiin ja eri kulttuureihin sekä viettää aikaa yhdessä. Pääsääntöisesti vanhemmat pitivät hyvänä ajatuksena myös sitä, että he voisivat jollakin tavalla osallistua juhlien ja tapahtumien suunnitteluun. Yksi vanhemmista oli kuitenkin sitä mieltä, että juhlien ja tapahtumien suunnittelu- ja järjestämisvastuu kuuluu henkilökunnalle.

Tiedotus

Tiedotuksessa vanhemmat pitivät sekä Wilmaa että paperisia tiedotteita tärkeinä. Paperi koettiin kuitenkin todella tärkeissä asioissa, kuten lomakkeissa ja lomakyselyissä parempana, koska Wilmaa ei välttämättä tule katsottu päivittäin tai se ei aina toimi kunnolla. Paperisessa tiedotteessa on myös se hyvä puoli, että kun sen saa päiväkodissa, voi heti kysyä henkilökunnalta, jos ei ymmärrä asiaa. Wilman eduksi nähtiin se, että sitä voi kätevästi seurata myös kännykästä. Yksi vanhemmista piti Wilmaa kuitenkin liian modernina ja kaipasi tilalle perinteistä vihkoa. Toinen vanhempi puolestaan oli sitä mieltä, että paperiset tiedotteet voisi kokonaan lopettaa. Ilmoitustaulun kuvallista päiväjärjestystä pidettiin myös hyvänä, koska siitä näkee nopeasti viikon ohjelman. Kaiken kaikkiaan vanhemmat olivat sitä mieltä, että tieto kulkee hyvin ja tiedotteet tulevat ajoissa.

5.4 Erilaisen kielen ja kulttuurin tuomat haasteet kasvatusyhteistyölle

Henkilökunnan näkemykset

Henkilökunnan mielestä yhteisen kielen puute on iso haaste sekä suulliselle että kirjalliselle kommunikoinnille ja tiedonvälitykselle. Vaikka työntekijät kiinnittäisivät huomiota puheensa selkeyteen ja pyrkisivät varmistamaan ymmärretyksi tulemistaan, silti vuorovaikutustilanteista jää usein epävarma olo ja pelko väärinymmärryksestä, varsinkin kun ne tapahtuvat usein kiireisissä tuonti- ja hakutilanteissa. Kaikki vanhemmat eivät kohtuullisesta kielitaidostaan huolimatta myöskään uskalla puhua suomeksi tai uskaltavat puhua vain jollekin työntekijälle. Tulkin kanssa asiat yleensä selviävät, mutta tulkki on aina varattava hyvissä ajoin, jolloin tulkin käyttäminen on mahdollista vain etukäteen sovituissa keskusteluissa, ja tulkin kautta kommunikointikin vaatii totuttelua. Kun tulkkia ei ole saatavilla, apuna ovat kuvat, eleet ja tukiviittomat. Suullisen kommunikoinnin lisäksi on kiinnitettävä huomiota myös kirjallisen tiedottamisen selkeyteen, koska lomakkeita ja tiedotteita ei ole yleensä mahdollista kääntää vanhempien kielelle.

Henkilökunnan mukaan myös kulttuurierot ja kulttuuritietouden puute vaikeuttavat asioiden ymmärtämistä ja käytännön yhteistyötä, sillä näkökulmat, käsitykset, arvot ja tavat voivat erota paljonkin toisistaan. Joillekin vanhemmille esimerkiksi aikatauluista ja sovituista asioista kiinnipitäminen on vaikeaa. Lisäksi kasvatus- ja oppimiskäsitykset eroavat usein siitä, mitä suomalaisessa varhaiskasvatuksessa pidetään hyvänä. Esimerkiksi lasta voidaan pitää pitkään vauvana, jolloin lapselta ei odoteta omatoimisuutta pukeutumisessa ja riisumisessa. Vanhemmat eivät välttämättä myöskään näe leikkiä tai lapselle lukemista tärkeänä. Myös lapsen vaatetus voi olla Suomen olosuhteisiin epäsopivaa. Esille nousi myös, se että joissakin perheissä vain isät tulevat keskusteluihin, vaikka äidit pääsääntöisesti hoitavat lapset ja heillä voisi olla paljon sanottavaa.

Vanhempien näkemykset

Vanhemmat, jotka olivat asuneet pitkään Suomessa ja puhuivat hyvin suomea kokivat, ettei kieli tai kulttuuri vaikuttaneet enää juurikaan yhteistyöhön. He korostivat tulkin käytön ja suoraan kysymisen tärkeyttä epäselvissä tilanteissa, koska siten asiat yleensä selviävät. Vanhemmat, jotka eivät puhuneet suomea kovin hyvin sen sijaan kokivat kommunikoinnin ja asioiden selvittämisen haastavaksi. Kun ei ole yhteistä kieltä on

vaikea ymmärtää asioita ja ilmaista ajatuksiaan, esimerkiksi mitä vanhempi itse tai lapsi haluaa tai ei halua.

Vanhempien mukaan on luonnollista, että se vanhempi, joka osaa paremmin suomea, ottaa lapsen asioita puheeksi. Vanhemmat tiedostivat tässä sen ongelman, että heikommin suomea puhuva jää pois keskusteluista ja yhteistyö jää toisen vanhemman vastuulle. Vanhempien mielestä väärinymmärrysten välttämiseksi on kuitenkin parempi, että tärkeät asiat ja viestit kerrotaan suomea paremmin osaavalle vanhemmalle. Jos asia on todella tärkeä ja paikalla on huonosti suomea puhuva vanhempi, henkilökunnan olisi parempi kirjoittaa asia paperille ja antaa vanhemmalle mukaan kuin yrittää selittää asiaa suomeksi.

Koska suurin osa vanhemmista oli asunut Suomessa yli kymmenen vuotta, suomalainen kulttuuri oli jo tuttu tai kulttuurierot olivat tasaantuneet, joten kulttuurierojen ei nähty juurikaan tuovan haasteita yhteistyölle. Vanhempien mukaan päiväkodin kulttuuri tai toiminta voi ensimmäisen lapsen aloittaessa hoidossa olla vierasta, mutta asiat oppii nopeasti. Vanhemmat näkivät, että päiväkodin toimintatavat ja säännöt vastasivat melko hyvin omia tapoja, arvoja ja näkemyksiä. Ja vaikka tavat olisivatkin erilaisia, vanhempien mielestä pitää opetella toimimaan niin kuin Suomessa. Erityisesti kasvatuksen johdonmukaisuutta, aikatauluista ja säännöistä kiinni pitämistä, perheiden tasapuolista kohtelua ja henkilökunnan tilanteiden hallintaa kiiteltiin.

”Meidän kulttuurissa on sellaista, et huolehditaan hirveesti lapsesta niinku sillai. Mun mielestä tääl päiväkodissa on samaa mieltä, et kyl teki ootte mun mielestä hyvin ottanu huomioon tai sillai et. Tämä on semmoista perusta, tiedätkö, tämmöstä kasvatus...semmoista erimielisyyttä ei oo tullu.”

5.5 Vanhempien toiveet kulttuuristen erityispiirteiden huomioimisesta

Koska suurin osa tutkimukseen osallistuneista vanhemmista oli uskonnoltaan muslimi- ja, lihaa koskevat ruokarajoitukset ja kristinuskon harjoittamisesta pidättäytyminen nousivat esiin vastauksissa. Kaikki muslimivanhemmat eivät kuitenkaan pitäneet pahana lapsen osallistumista kirkkoon, koska he halusivat taata lapselleen mahdollisuuden valita itse ja kasvaa monikulttuurisuuteen. Heidän mielestään kulttuuri ja uskonto tulisi nähdä normaalina asiana niiden korostamisen sijaan. Eräs vanhempi toivoi henkilö-

kunnan kuitenkin huomioivan sen, että uskonnosta riippumatta kaikissa perheissä ei vietetä suomalaisia juhlia tai niitä vietetään eri tavalla.

”No mä oon kyl päästäny (kirkkoon). Eihän se oo maailman vaarallista. Mä tykkään just, että lapsi on monikulttuurinen. Että hän tietää, mitä tehdään ja missä mennään.”

Vanhempien vastauksissa nousivat esiin myös perhekeskeisyys ja lapsista huolehtiminen. Suomalaisessa kulttuurissa lapset ovat heidän mielestään turhankin itsenäisiä ja vapaita eikä elämän rytmi tue perheen yhdessäoloa. Eräs vanhemmista totesi, että islaminuskoisissa perheissä vapautta ja itsenäisyyttä korostava valtakulttuuri voi aiheuttaa perheessä ristiriitoja ensin vanhempien välillä ja lasten kasvaessa myös vanhempien ja lasten välillä. Henkilökunnan olisi hyvä olla tietoisia näistä ristiriidoista, koska ne heijastuvat myös lapsiin.

Vanhempien mielestä on tärkeää, että eri kulttuurit pystyvät toimimaan yhdessä ja eri kulttuureja arvostetaan. He toivoivat, että kulttuureista puhutaan sekä kotona että päiväkodissa, jotta tietous lisääntyy. Vanhempien mukaan henkilökunnan on hyvä tiedostaa ja huomioida myös se, että monet kokevat omaksi kulttuurikseen nimenomaan sekakulttuurin, jossa yhdistyvät suomalainen ja kotimaan kulttuuri.

6 YHTEENVETO JA POHDINTA

6.1 Tulosten yhteenveto

Sekä henkilökunta että maahanmuuttajavanhemmat nostivat kasvatusyhteistyössä tärkeiksi asioiksi luottamuksen ja avoimen kommunikoinnin. Lisäksi vanhemmat korostivat erityisesti palautteen annon, kuulumisten vaihtamisen ja tiedon kulun tärkeyttä, kun taas henkilökunnan vastauksissa korostui yhdessä sopimisen lisäksi kasvatuskumppanuudesta tutut kuulemisen, kunnioituksen, luottamuksen ja dialogin periaatteet (Kaskela & Kekkonen 2006, 32-39). Alénin (2015, 29-32) tutkimuksen tavoin vanhemmat kokivat, että nämä asiat toteutuvat kasvatusyhteistyössä hyvin ja he uskaltavat kysellä ja puhua avoimesti henkilökunnan kanssa lapsensa asioista.

Aloitusvaiheessa vanhemmat pitivät tärkeänä molemminpuolista tiedon jakamista, kuulumisten vaihtamista ja lapsen yksilöllistä huomioimista. Myös Könösen (2007, 82-87) tutkimuksessa vanhemmat nostivat nämä asiat edellytyksiksi hyvälle yhteistyölle. Arttijeffin (2015, 45-53) tutkimuksen mukaan tässä vaiheessa omahoitajan käyttö perheen luottohenkilönä, kuten Vesikirppujen ryhmässä, on hyvä asia. Mikäli vanhemmat eivät jostain syystä pääse pidemmäksi ajaksi tutustumaan päiväkotiin, tai yhteistä kieltä ei juuri ole, hyväksi käytännöksi on todettu päiväkodin arjesta kertovan videon tai valokuvien näyttö vanhemmille sekä tutustumisaamupäivät (Hyvinkään varhaiskasvatuspalvelut 2015, 16).

Tuonti- ja hakutilanteissa molemmat osapuolet näkivät tärkeäksi tervehtimisen ja kuulumisten vaihdon. Vanhempien kokemus oli, ettei näin aina toimittu. Näihin tilanteisiin kannattaa kuitenkin Kaskelan ja Kekkonen (2006, 26-27, 44-45) mukaan panostaa, koska kohdatuksi tuleminen on edellytys kokemukselliselle osallisuudelle, joka on perusta yhteistyöhön sitoutumiselle. Henkilökunnan kaipaamaa sitoutumista puolestaan tarvitaan, kun lapsen asioista sovitaan yhdessä vasu-keskusteluissa. Vanhemmat kokivat, että sekä vasu-keskusteluissa että vanhempainilloissa he tulevat kuulluiksi ja saavat tärkeää tietoa, mutta osa koki, että myös turhaa toistoa on jonkin verran.

Henkilökunta toivoi vanhemmilta kiinnostusta osallistua yhteisten tapahtumien ja laajemminkin toiminnan suunnitteluun. Osa vanhemmista piti osallistumista ihan mahdollisena asiana. Koivusen (2009, 152-153) mukaan osallistavassa yhteistyössä kasvattajien tulee kannustaa vanhempia yhteistyöhön kehittämällä vanhemmille sopivia, osalli-

suutta edistäviä toimintatapoja ja rakenteita. Henkilökunnan pitäisi siis löytää kiinnostuneet vanhemmat ja tehdä aloitteita. Aiempien tutkimusten mukaan maahanmuuttajat osallistuvat mielellään toiminnallisiin tapahtumiin. Sellaiset ovat hyviä, joissa kielellä ei ole suurta roolia. (Jauhola ym. 2007, 11; Hyvinkään varhaiskasvatuspalvelut 2016, 16.)

Orminkujan henkilökunta koki erilaisen kielen haasteelliseksi arkisessa kommunikoinnissa ja tiedottamisessa. Arttijeffin (2015, 45-53) ja Paavolan (2007, 25) tutkimustenkin mukaan yhteisen kielen puute toi ongelmia etenkin arkipäivän asioissa, sääntöjen noudattamisessa ja velvollisuuksien ymmärtämisessä ja keskustelussa. Pitkään Suomessa asuneet ja kohtuullisesti kieltä taitavat vanhemmat olivat kuitenkin sitä mieltä, että asiat selviävät, kun uskaltaa kysyä ja varmistaa, onko ymmärtänyt oikein. Alle kymmenen vuotta Suomessa asuneet ja heikon kielitaidon omaavat vanhemmat sen sijaan kokivat paljon kommunikoinnin haasteita. Orminkujan monet tiedotustavat, joista parhaina vanhemmat pitivät paperisia tiedotteita ja Wilmaa, ottavat kuitenkin hyvin huomioon vanhempien kielitaidon ja mieltymykset. Väärinymmärrysten välttämiseksi vanhemmat suosittelivat tärkeiden asioiden kirjoittamista paperille ja asian selvittämistä suomea paremmin taitavan vanhemman kanssa.

Kulttuurierot näkyivät henkilökunnan mukaan esimerkiksi erilaisina kasvatusta ja oppimiskäsityksinä, arvostuksina ja tapoina, jotka haastavat arkea ja yhteistyötä. Samanlaisia tuloksia raportoivat myös esimerkiksi Kivijärvi (2016, 260) ja Paavola (2007, 25-27). Vanhemmat eivät kuitenkaan kokeneet kulttuurieroja merkittäviksi. He kokivat sopeutuneensa suomalaiseen ja päiväkodin kulttuuriin hyvin tai totesivat tapojen ja näkemysten olevan hyvin lähellä omia, vaikka vastauksista ilmeni, että osa toivoi esimerkiksi leikkimisen sijasta enemmän asioiden opettamista. Vanhempien tavoitteena yhteistyölle oli varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016, 47-48) mukaisesti yhteiskuntaan kotoitunut, sosiaalinen ja kaksikielinen ja -kulttuurinen lapsi.

Henkilökunta koki myös oman kulttuuritietoutensa puutteelliseksi ja toivoi vanhempien kertovan enemmän kulttuureistaan. Myös Paavolan (2007, 131-134) tutkimus osoitti, että kasvattajat eivät tunne lasten kotikulttuureita tarpeeksi eikä heillä ole käsitystä vanhempien odotuksista. Jotta yleistyksen ja ennakkoluulojen sijaan jokaisen kasvattajan oltava valmis kehittämään interkulttuurista kompetenssiaan, josta tieto kulttuureista on vain yksi osa. Kaikki lähtee oikeasta asenteesta ja avoimesta mielestä. Tietoisuuden lisäämisessä avuksi voisi olla kulttuuripassin käyttö, joka nähtiin Alénin (2015, 29-32) tutkimuksessa hyödyllisenä.

Monet vanhemmat toivat esille, että heillä on oma perhekulttuuri, joka on sekoitus omaa ja lainattua, ja tästä syystä perheitä ja kulttuureja ei voi taustan perusteella loke-roida. Olisikin hyvä lähestyä perheen arkea ja kulttuuria hyödyntäen ekokulttuurista teoriaa (ks. luku 3.1.), joka ottaa huomioon perheen rutiinit, tavoitteet, arvot ja tarpeet sekä perheen ympäristön, ja pohtia, miten ne voitaisi paremmin huomioida varhaiskasvatuksessa. Vanhemmat toivoivat, että heidän kulttuureistaan otetaan varhaiskasvatuksessa huomioon uskontoon liittyvät asiat, perhekeskeisyys ja erilaiset juhlienvietto-tavat. He toivoivat myös, että kulttuureista puhuttaisiin neutraalisti ja arvostavasti sekä kotona että päiväkodissa.

Tulokset viittaavat siihen, että vanhemmat ja henkilökunta pitävät samoja asioita tärkeinä onnistuneen yhteistyön kannalta. Vanhemmat olivat tyytyväisiä kasvatusyhteistyöhön, koska he eivät juurikaan esittäneet kritiikkiä eivätkä ehdottaneet parannuksia käytäntöihin vaan antoivat paljon kiitosta. Vanhemmat eivät myöskään kokeneet erilais- ta kieltä ja kulttuuria yhteistyön haasteiksi samalla tavalla kuin henkilökunta koki. Kommunikoinnin haasteita ilmeni kuitenkin heikosti kieltä taitavien vastauksissa.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Haastattelu- ja kyselyaineiston pohjautuvan tutkimuksen luotettavuus riippuu koko tutkimusprosessin laadusta. Tutkimusta tulee arvioida kokonaisuutena ja sisällön johdonmukaisuudesta käsin. Tutkijan tulee antaa lukijoille mahdollisimman yksityiskohtainen ja tarkka kuvaus siitä, miten tutkimus on tehty, jotta he voivat arvioida tutkimuksen tuloksia. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 135, 138.) Kuvasin tutkimusprosessin ja oman asemani tutkijana hyvin tarkasti ja avoimesti Tutkimuksen toteutus –kappaleessa. Kerroin myös kohtaamistani haasteista, kuten siitä, että alkuperäinen ajatus vertaishaastattelusta ei toteutunut.

Tutkimuksen tulisi paljastaa tutkittavien käsityksiä ja heidän maailmaansa niin hyvin ja objektiivisesti kuin mahdollista. Laadullisessa tutkimuksessa on vaara, että saatu tieto ja havainnot eivät välity alkuperäisessä tarkoituksessa, koska tutkimus on kytköksissä tutkijan tietoihin, tulkintoihin ja käsitteistöön, joihin tutkittavien käsityksiä yritetään sovit- taa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 133; Hirsjärvi & Hurme 2008, 189.) Koska vanhempien haastatteluissa ei ollut mukana tulkkia, jouduin kertomaan paljon esimerkkejä ja tekemään tarkentavia kysymyksiä molemminpuolisen ymmärtämisen varmistamiseksi. Esimerkkien kertominen saattoi kuitenkin johdatella vanhempia vastaamaan tietyllä

tavalla. Koska joidenkin vastausten kohdalla oli vähän epävarmuutta tulkinnasta, lisäsin tulososioon suoria lainauksia vanhempien haastatteluista. Henkilökunnalle osoitetuissa kyselyissä ei ollut samanlaista virhetulkinnan vaaraa, koska keskustelimme asioista myös harjoittelun aikana muissa yhteyksissä ja pystyin peilaamaan vastauksia tätä taustaa vasten. Sen sijaan kahdessa maahanmuuttajavanhemman kyselyssä huomasi heti, että joitakin kysymyksiä olisi ollut hyvä päästä tarkentamaan haastattelulla.

Hirsjärven ym. (2009, 206-207) mukaan eri konteksteissa ja tilanteissa puhutaan eri tavalla. Olisiko vanhempien koti tai maahanmuuttajayhdistyksen tilat voineet tuoda vastauksiin lisää avoimuutta ja taannut neutraalimmat lähtökohdat? Oletan, että vanhemmat pitivät minua päiväkotikontekstista ja harjoittelustani johtuen ennen kaikkea henkilökunnan edustajana, jolloin taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia ehkä korostui. Kun vielä suurin osa haastateltavista oli korkean valtaetäisyyden kulttuurista, heidän vastauksissaan voi näkyä myös virkamiehen kunnioitus ja miellyttäminen. Toisaalta tuttuus saattoi kuitenkin lisätä luottamusta ja avoimuutta tilanteessa.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida myös vertaamalla tulkintoja toisten samankaltaisten tutkimusten tuloksiin (Tuomi & Sarajärvi 2002, 136-137). Saamani tulokset olivat melko yhdenmukaisia aiempien tutkimusten kanssa.

6.3 Pohdinta

Tutkimusprosessi eteni suunnitellussa aikataulussa ilman suurempia ongelmia. Tutkimusmenetelmien tarkentaminen ja aineiston kerääminen onnistuivat hyvin harjoittelun aikana. Ainoa harmittava asia oli se, ettei vanhempien vertaishaastattelut onnistuneet. Jos vanhemmilla olisi ollut mahdollisuus ensin keskustella kysymyksistä samankielisen vanhemman kanssa, olisi kielitaitokynnys madaltunut ja vertaistuen avulla olisi voinut saada mukaan myös kriittisempiä vanhempia. Myös tutkijan vaikutus tulkintaan olisi luultavasti vähentynyt, kun rooli olisi ollut enemmän tarkkailija.

Tuloksissa yllätti se, että henkilökunnan esiin nostamat haasteet eivät näkyneet kovin paljon vanhempien vastauksissa. Mistä johtui, että henkilökunta koki kieli- ja kulttuurierot haasteellisempina kuin vanhemmat? Orminkuja on kuitenkin ollut jo pitkään monikulttuurinen päiväkoti, joten luulisi haastaviin tilanteisiin olevan jo paljon hyviä työkaluja ja malleja olemassa. Ehkä haasteisiin ja erilaiseen kieleen ei vaan totu. Päinvastoin haasteet voivat tuntua alati suurenevan, koska ne ovat jatkuva osa päivittäistä ar-

kea. Aina tulee uusia vanhempia, joiden kanssa asiat pitää aloittaa alusta ja opeteltava uudet tavat toimia, sillä perheet todella ovat erilaisia, eikä heitä voi kohdella etnisen taustansa mukaan stereotyyppisesti.

Ehkä tutkimukseen myös osallistui tyytyväisimmät vanhemmat, joilla yhteistyö oli sujunut hyvin. Miten kriittiset vanhemmat sitten saataisi osallistumaan ja kertomaan mielipiteensä asioista? Luottamus on nähdäkseni tässäkin avainasemassa. Yhteistyösuhteen pitäisi olla henkilökunnan puolelta niin avoin ja tuomitsematon, että vanhemmat uskaltaisivat sanoa ääneen. Palautteen pyytäminen ja myös antaminen henkilökohtaisesti toiminee paremmin kuin kasvottomat sähköiset kyselyt. Kasvatusyhteistyön jatkokehittämisen kannalta vanhempien tärkeinä pitämät asiat nousivat hyvin esiin, mutta kehittämistarpeita ja ideoita olisi kaivattu myös. Tutkimuksen teoriaosuudessa ja aiemmissa tutkimuksissa on kuitenkin paljon hyviä ideoita ja käytäntöjä koottuna jatkokehittämistä ajatellen. Esimerkiksi kotikäynneistä ja eri kulttuurista tulevien harjoittelijoiden ja työntekijöiden käytöstä kulttuuritulkkeina on hyviä kokemuksia. Uuden perheen apuna voisi olla myös omankieliset, päiväkodin asiakkaina olevat vertaisvanhemmat.

Vanhempien haluun osallistua toiminnan ja tapahtumien suunnitteluun kannattaa myös tarttua. Esimerkiksi vertaishaastattelun avulla voitaisi jatkossa selvittää vanhemmilta tapahtuma- ja toimintaideoita, joissa he voisivat ja haluaisivat olla mukana. Kun ideat lähtevät vanhemmilta, heidän on ehkä helpompi myös sitoutua. Lisäksi alueella toimivat yhdistykset voisi ottaa aktiivisemmin mukaan toiminnan suunnitteluun ja toimintaan.

Myös ekokulttuurista teoriaa voisi paremmin hyödyntää erikielisten vanhempien kanssa työskentelyssä. Lähteinä käyttämissäni teoksissa oli selkeitä kysymyksiä, joilla vanhempien perhekulttuuria ja arjen teemoja voi lähestyä paitsi hoidon aloitusvaiheessa perheisiin tutustuttaessa myös tilanteissa, kun yritetään löytää syitä lapsen poikkeavalle käytökselle tai kehitykselle tai selvittää, minkälaista tukea perhe ehkä tarvitsee. Aloitusvaiheessa olisi hyvä olla myös kirjallinen ja kuvallinen ohjevihko päiväkodin toimintaan varustelutoineen täydentämässä suullista informaatiota.

Itselleni tutkimus oli silmiä avaava matka. Opin prosessin aikana paljon monikulttuurisuudesta, kulttuurienvälisestä vuorovaikutuksesta ja kasvatusyhteistyön tekemisestä ja tukemisesta varhaiskasvatuksessa. Oma interkulttuurinen kompetenssini on tutkimuksen aikana kehittynyt ja kynnys tehdä töitä maahanmuuttajien kanssa madaltunut huomattavasti.

LÄHTEET

Ahonen, S. 1995. Fenomenografia kvalitatiivisena oppimisen tutkimuksena. Teoksessa Syrjälä, L.; Ahonen, S.; Syrjäläinen, E. & Saari, S. (toim.) Laadullisen tutkimuksen työtapoja. 1.- 2. painos. Helsinki: Kirjayhtymä Oy, 121- 131.

Alasutari, M. 2006. Kulttuuriset kehykset kasvatusvuorovaikutuksessa. Teoksessa Karila, K.; Alasutari, M.; Hännikäinen, M.; Nummenmaa, A-M. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 70-90.

Alén, H. 2015. Monikulttuurinen kasvatuskumppanuus Päiväkoti Villasukassa. Opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 17.10.2016 http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/103232/Alen_heini.pdf?sequence=1.

Alitolppa-Niitamo, A. 1992. Kun kulttuurit kohtaavat. Helsinki: Sairaanhoidtajien koulutussäätiö ja Suomen Mielenterveysseura ry.

Arttijeff, M. 2015. Yhteistyö ilman yhteistä kieltä. Tutkimus päiväkodin henkilöstön ja maahanmuuttajaperheiden välisestä yhteistyöstä. Pro gradu –tutkielma. Lapin yliopisto. Kasvatustieteen tiedekunta. Kasvatustiede. Viitattu 17.10.2016 <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61876/Arttijeff.Maria.pdf?sequence=2>.

Bernheimer, L.P. & Weisner, T. S. 2007. "Let me just tell you what I do all day...". The family story at the center of intervention research and practice. *Infants & young children*. 20 (3), 192-201. Viitattu 21.10.2016 https://depts.washington.edu/isei/iyc/20.3_bernheimer.pdf.

Bronfenbrenner, U. 1980. The ecology of human development: Experiments by nature and design. Third printing. Cambridge: Harvard University Press.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 2. painos. Tampere: Vastapaino.

Gallimore, R.; Weisner, T.S.; Kaufman, S. Z. & Bernheimer, L. P. 1989. The social construction of ecocultural niches: family accommodation of developmentally delayed children. *American Journal on Mental Retardation*. 94 (3), 216–230. Viitattu 20.10.2016 https://www.researchgate.net/publication/20678308_The_social_construction_of_ecocultural_niches_Family_Accommodation_of_developmentally_delayed_children.

Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15.-17. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hofstede, G. 1994. Cultures and organizations. Intercultural co-operation and its importance for survival. *Software of the mind*. London: HarperCollinsBusiness.

Huttunen, L.; Löytty, O. & Rastas, A. 2005. Suomalainen monikulttuurisuus. Paikallisia ja ylirajaisia suhteita. Teoksessa Rastas, A., Huttunen, L. & Löytty, O. (toim.) Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Tampere: Vastapaino, 16-40.

Hyvinkään varhaiskasvatuspalvelut 2015. Monikulttuurinen varhaiskasvatus. Moniku-opas 2015. Hyvinkää: Hyvinkään varhaiskasvatuspalvelut. Viitattu 21.10.2016

<http://www.hyvinkaa.fi/globalassets/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/liitteet/moniku-opas-2015.pdf>.

Jauhola, H.; Bisi, A.; Järvi, I. & Rusama, P. 2007. Monikulttuurinen varhaiskasvatus, pääkaupunkiseudun toimintamalli. MONIKU- sosiaalinen vahvistaminen pääkaupunkiseudun monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa v. 2005 - 2007. Helsinki: Socca, pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Viitattu 21.10.2016 http://www.socca.fi/files/161/Monikulttuurisen_maahanmuuttajatyon_toimintamalli_2008.pdf.

Jokikokko, K. 2002. Interkulttuurinen kompetenssi apuna kulttuurien kohdatessa. Teoksessa Räsänen, R.; Jokikokko, K.; Järvelä, M-L. & Lamminmäki-Kärkkäinen, T. (toim.) Interkulttuurinen opettajankoulutus. Utopiasta todellisuudeksi toimintatutkimuksen avulla. Oulu: Oulun yliopisto, Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö, 85-96. Viitattu 15.9.2016 <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514268075.pdf>.

Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa. Helsinki: Gaudeamus.

Kanervo, S. & Saarinen, T. 2004. Kulttuurit keskuudessamme. Turku: Turun kulttuurikeskus.

Karikoski, H. & Tiilikka, A. 2016. Eheä kasvunpolku – haaste yhteistyölle. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 3., päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 78-93.

Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Karila, K.; Alasuutari, M.; Hännikäinen, M.; Nummenmaa, A. R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 91-108.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Oppaita 63. Helsinki: Stakes.

Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Väitöskirja. Kasvatustieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 18.10.2016 <https://tampub.uta.fi/handle/10024/66856>.

Kivijärvi, T. 2016. Maahanmuuttajataustaisen lapsen ja perheen tukeminen. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 3., päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 248-261.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kuittinen, S. & Isosävi, S. 2013. Vanhemmuus ja pienten lasten hoiva eri kulttuureissa. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A.; Fägel, S. & Säävälä, M. (toim.) Olemme muuttaneet - ja kotoutumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 78- 95.

Könönen, K. 2007. Kumppanuus on tiiviimpää kuin yhteistyö. Maahanmuuttajataustaisten vanhempien näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta varhaiskasvatuksessa. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Varhaiskasvatuksen maisteriohjelma. Viitattu 17.10.2016 <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/20130/kumppanu.pdf?sequence=1>.

Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36.

Luukkaa, M. 2013. Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2014-2017. Turku: Turun kaupunki. Viitattu 29.10.2016 http://www.kotouttaminen.fi/files/41558/Turun_kaupungin_kotouttamisohjelma_2014-2017.pdf.

Miettinen, A. & Salo, J. 2016. Maahanmuuttajien määrä. Helsinki: Väestöliitto. Viitattu 29.10.2016

- http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/.
- Määttä, P. & Rantala, A. 2010. Tavallisen erityinen lapsi. Yhdessä tekemisen toimintamalleja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Määttä, P. 1999. Perhe asiantuntijana. Erityiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt. Jyväskylä: Atena kustannus.
- Nieto, S. 2000. Affirming diversity: the sociopolitical context of multicultural education. New York: Longman.
- Opetushallitus 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Määräykset ja ohjeet 17. Helsinki: Opetushallitus. Viitattu 20.10.2016 http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf.
- Paavola, H. & Talib, M-T. 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Paavola, H. 2007. Monikulttuurisuuskasvatus päiväkodin monikulttuurisessa esiopetusryhmässä. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Tutkimuksia 283. Viitattu 26.4.2016 <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/19984/monikult.pdf?sequence>.
- Pollari, J. & Koppinen, M-L. 2011. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Puroila, A-M. & Karila, K. 2001. Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Teoksessa Karila, K.; Kinno, J. & Virtanen, J. (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus, 204-226.
- Puroila, A-M. 2004. Vanhemmat ja ammattilaiset kohtaavat – syntykö yhteistyötä? Teoksessa Puroila, A-M. (toim.) Kehittyvä perhetyö. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Viitattu 17.10.2016 http://www.sosiaalikallega.fi/poske/julkaisut/julkaisusarja/Julkaisu_12.pdf, 4-21.
- Rantala, A. 2002. Perhekeskeisyys –puhetta vai todellisuutta. Työntekijöiden käsitykset yhteistyöstä erityistä tukea tarvitsevan lapsen perheen kanssa. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 198.
- Rasinkangas, J. 2014. Maahanmuuttajien asumisen keskittyminen Turussa. Tutkimuskatsauksia 3/2014. Turku: Turun kaupunki, kaupunkitutkimusohjelma. Viitattu 29.10.2016 https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/tutkimuskatsauksia_2014-3.pdf.
- Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Salminen, K. 2012. Turun maahanmuuton kuva. Tutkimuskatsauksia 5/2012. Turku: Turun kaupunki, kaupunkitutkimus- ja tietoyksikkö. Viitattu 29.10.2016 http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/tutkimushankkeet/22864_Tutkimuskatsauksia_52012.pdf.
- Salo-Lee, L. 1996. Kieli, kulttuuri ja viestintä. Teoksessa Salo-Lee, L.; Malmberg, R. & Halinoja, R. Me ja muut. Kulttuurienvälinen viestintä. Helsinki: Yleisradio, 6-35.
- Salo-Lee, L.; Malmberg, R. & Halinoja, R. 1996. Me ja muut. Kulttuurienvälinen viestintä. Helsinki: Yleisradio.
- Salo, E. & Vauhkonen, H. 2011. Monikulttuurinen kasvatuskumppanuus päiväkotit Sepänmäessä. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 18.10.2016

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/26117/Helsinki_Salo_2011.pdf?sequence=1.

Sisäministeriö 2016. Turvapaikanhakijoita saapui viime vuonna ennätysmäärä. Helsinki: Sisäministeriö. Viitattu 29.10.2016 <http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat>.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Julkaisuja 2002:9. Helsinki. Viitattu 18.10.2016 <https://julkari.fi/bitstream/handle/10024/113591/kasvatus.pdf?sequence=1>.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2007. Maahanmuuttajatyön kehittäminen varhaiskasvatuksessa. Selvityksiä 62. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, varhaiskasvatuksen maahanmuuttajatyön kehittämisjaosto. Viitattu 16.5.2016 <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114451/Selv200762.pdf?sequence=1>.

Stakes 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2. painos. Oppaita 56. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Viitattu 18.10.2016 <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>.

Syrjäläinen, E. 1995. Kouluetnografian toteuttaminen. Teoksessa Syrjälä, L.; Ahonen, S.; Syrjäläinen, E. & Saari, S. (toim.) Laadullisen tutkimuksen työtapoja. 1.- 2. painos. Helsinki: Kirjayhtymä, 79-112.

Säävälä, M. 2012. Koti, koulu ja maahan muuttaneiden lapset. Oppilashuolto ja vanhemmat hyvinvointia turvaamassa. Väestötutkimuslaitos. Katsauksia E 43. Helsinki: Väestöliitto.

Säävälä, M. 2013. Maahanmuuttajakoti ja koulu yhteistyössä. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A.; Fågel, S. & Säävälä, M. (toim.) Olemme muuttaneet - ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 117-133.

Tiilikka, A. 2010. Kasvatuskumppanuus – tulevaisuuden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Teoksessa Turja, L. & Fonsén, E. (toim.) Suuntana laadukas varhaiskasvatus. Professori Eeva Hujan matkassa. Tampere: Suomen Varhaiskasvatus, 66-79.

Tiittula, L. 1997. Kulttuurien välinen viestintä. Teoksessa Pitkänen, P. (toim.) Näkökulmia monikulttuuriseen Suomeen. Helsinki: Edita, 33-51.

Tilastokeskus 2016a. Vieraskieliset. Suurimmat vieraskielisten määrät 2015. Viitattu 31.10.2016 <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/index.html/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset>.

Tilastokeskus 2016b. Ulkomaan kansalaiset. Suurimmat kansalaisuusryhmät 2015. Viitattu 31.10.2016 <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/index.html/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaan-kansalaiset>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Turun kaupunki 2016. Väestökatsaus. Elokuu 2016. Turku: Turun kaupunki. Viitattu 29.10.2016 https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files//vaestokatsaus_elokuu_2016.pdf.

Liite 1. Kysymyslomake henkilökunnalle

Keskustelkaa tiimeissä alla olevista kasvatusyhteistyötä koskevista kysymyksistä ja kirjoittakaa tiivistetyt vastaukset kysymysten perään.

1. Minkälaisia **käytäntöjä** ryhmässänne on seuraavissa yhteistyön vaiheissa ja tavoissa?

a) aloitus- ja tutustumisvaihe

b) päivittäiset tuonti- ja hakutilanteet

c) Vasu-keskustelut

d) vanhempainillat

e) vanhemmille ja perheille suunnatut tilaisuudet ja tapahtumat

f) tiedotus

2. Millä muulla tavoin kasvatusyhteistyötä toteutetaan ryhmässänne?

3. Mitä asiat ovat mielestänne tärkeitä kasvatusyhteistyössä?

4. Mitä toivotte vanhemmilta yhteistyöhön liittyen?

5. Minkälaisia haasteita erilainen kulttuuri ja kieli tuo kasvatusyhteistyöhön?
Miten ja missä ne näkyvät käytännössä?

Liite 2. Vanhempien haastatteluiden saatekirje ja kysymysrunko

Hyvät vanhemmat!

Opiskelen lastentarhanopettajaksi Turun ammattikorkeakoulussa. Opintoihini sisältyy lopputyö. Teen oman lopputyöni Orminkujan päiväkodille, jossa olen nyt harjoittelussa. Lopputyöni on tutkimus, jossa on **tarkoituksena selvittää eri kulttuurista tulevien vanhempien kokemuksia ja ajatuksia kodin ja päiväkodin välisestä kasvatusyhteistyöstä**. Mielipiteet kerätään vertaishaastatteluna tai yksilö/parihaastatteluna. Vertaishaastattelu tarkoittaa sitä, että kaksi tai kolme **samaa kieltä puhuvaa vanhempaa keskustelevat yhdessä kasvatusyhteistyöstä omalla äidinkielellään**. Tämän jälkeen he kertovat vastauksensa minulle suullisesti suomeksi. Yksilö/parihaastattelussa sen sijaan keskustelen itse vanhemman kanssa suomeksi.

Kysymyksiin voi tutustua kotona ennen keskustelua. Kysymykset ovat suomeksi.

Haastattelut pidetään **tammikuussa 2017**. Niihin varataan aikaa yksi tunti. Vanhempien antamat vastaukset kirjoitetaan tutkimukseen siten, että **vanhempien henkilöllisyys ei selviä lukijalle**. Orminkujan päiväkotikielinen kehittää kasvatusyhteistyötä tutkimuksen pohjalta.

Haluatko sinä osallistua keskusteluun yksin tai yhdessä toisen samankielisen vanhemman kanssa? Jos haluat, sovi aika minun kanssani mahdollisimman pian.

Ystävällisin terveisin, opiskelija Sanna Kankaanpää

Vanhemman nimi: _____

Puhelinnumero tai sähköposti: _____

Mitkä viikonpäivät ja kellonajat sopivat sinulle parhaiten?

HAASTATTELUN KYSYMYSRUNKO

Kasvatusyhteistyö tarkoittaa sitä, että vanhemmat ja päiväkodin henkilökunta toimivat yhdessä niin, että lapsi kasvaa ja kehittyy hyvin ja oppii uusia asioita. Kasvatusyhteistyössä vanhempi on lapsensa asiantuntija. Opettaja tai hoitaja on kasvatuksen asiantuntija. Molempien tietoja ja taitoja tarvitaan.

Haastateltavan äidinkieli _____

Miten kauan vanhempi/perhe on asunut Suomessa _____

1. Mitä sinä odotat tai toivot yhteistyöltä päiväkodin kanssa? Mitkä asiat ovat sinun mielestäsi tärkeitä?

2. Mitä asioita seuraavissa yhteistyötilanteissa (a – f) on sinun mielestäsi tärkeää ottaa huomioon? Esimerkiksi mikä on tärkeää, mikä sujuu hyvin, mikä sujuu huonosti ja mitä toivot?

a) Aloitus- ja tutustumisvaihe (Tarkoittaa aikaa, kun lapsi aloittaa hoidon päiväkodissa)

b) Haku- ja tuontitilanteet (Keskustelut ja henkilökunnan toiminta, kun tuot lapsen hoitoon ja haet hänet hoidosta)

c) Vasu-keskustelut (Kun varataan aika, jolloin keskustellaan yhdessä hoitajan kanssa lapsen asioista ja kirjoitetaan asiat lomakkeelle)

d) Vanhempainillat (Kaikille vanhemmille yhteinen keskustelutilaisuus)

e) Koko perheelle tarkoitettut tapahtumat ja juhlat (Esimerkiksi joulujuhlat, kevätjuhlat)

f) Tiedotus (Esimerkiksi Wilma, ilmoitustaulu, paperiset tiedotteet)

3. Mitä haasteita erilainen kieli ja kulttuuri tuo yhteistyöhön? Miten ja missä ne näkyvät käytännössä?

4. Onko kulttuurissasi asioita, joita henkilökunnan tulee tietää ja ottaa huomioon? Mitä asioita ne ovat?

5. Mitä muuta haluat vielä sanoa yhteistyöstä päiväkodin kanssa?

Liite 3. Saatekirje ja kyselylomake vanhemmille

Hyvät vanhemmat!

Opiskelen lastentarhanopettajaksi Turun ammattikorkeakoulussa. Opintoihini sisältyy lopputyö. Teen oman lopputyöni Orminkujan päiväkotiin, jossa olen nyt harjoittelussa. Lopputyöni on tutkimus, jossa on **tarkoituksena selvittää eri kulttuurista tulevien vanhempien kokemuksia ja ajatuksia kodin ja päiväkodin välisestä kasvatusyhteistyöstä**. Tietoja kerätään esimerkiksi kyselyllä. Toivon, että voitte osallistua tutkimukseeni vastaamalla kyselyyn.

Kyselylomake on liitteenä. Kysymykset ovat suomeksi. Vastaukset kirjoitetaan kysymysten perään **suomeksi**. Käytän vastauksia tutkimuksessani sillä tavalla, että **henkilöllisyydenne ei selviä lukijalle**.

Palauttakaa lomake lapsenne ryhmän henkilökunnalle **viimeistään 31.1.2017**.

Kiitos osallistumisesta!

Terveisin

Sanna Kankaanpää

KYSELYLOMAKE VANHEMMILLE

Kasvatusyhteistyö tarkoittaa sitä, että vanhemmat ja päiväkodin henkilökunta toimivat yhdessä niin, että lapsi kasvaa ja kehittyy hyvin ja oppii uusia asioita. Kasvatusyhteistyössä vanhempi on lapsensa asiantuntija. Opettaja tai hoitaja on kasvatuksen asiantuntija. Molempien tietoja ja taitoja tarvitaan.

Tutustu alla oleviin kysymyksiin (1. – 5.) kotona. Kirjoita vastaukset suomeksi kysymysten perään. Kysymyksiä on paperin molemmilla puolilla.

1. Mitä sinä odotat tai toivot yhteistyöltä päiväkodin kanssa? Mitkä asiat ovat sinun mielestäsi tärkeitä?

2. Mitä asioita seuraavissa yhteistyötilanteissa (a – f) on sinun mielestäsi tärkeää ottaa huomioon? Esimerkiksi mikä on tärkeää, mikä sujuu hyvin, mikä sujuu huonosti ja mitä toivot?

a) Aloitus- ja tutustumisvaihe (Tarkoittaa aikaa, kun lapsi aloittaa hoidon päiväkodissa)

b) Haku- ja tuontitilanteet (Keskustelut ja henkilökunnan toiminta, kun tuot lapsen hoitoon ja haet hänet hoidosta)

KÄÄNNÄ →

2. jatkuu...Mitä asioita seuraavissa yhteistyötilanteissa on sinun mielestäsi tärkeää ottaa huomioon? Esimerkiksi mikä on tärkeää, mikä sujuu hyvin, mikä sujuu huonosti ja mitä toivot?

c) Vasu-keskustelut (Kun varataan aika, jolloin keskustellaan yhdessä hoitajan kanssa lapsen asioista ja kirjoitetaan asiat lomakkeelle)

d) Vanhempainillat (Kaikille vanhemmille yhteinen keskustelutilaisuus)

e) Koko perheelle tarkoitettut tapahtumat ja juhlat (Esimerkiksi joulujuhlat, kevätjuhlat)

f) Tiedotus (Esimerkiksi Wilma, ilmoitustaulu, paperiset tiedotteet)

3. Mitä haasteita erilainen kieli ja kulttuuri tuo yhteistyöhön? Miten ja missä ne näkyvät käytännössä?

4. Onko kulttuurissasi asioita, joita henkilökunnan tulee tietää ja ottaa huomioon? Mitä asioita ne ovat?

5. Mitä muuta haluat vielä sanoa yhteistyöstä päiväkodin kanssa?

Kiitos vastauksista ja osallistumisesta tutkimukseeni!